

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Három hónapra ..... 8 korona.

VIDÉKEN:
 Egy évre ..... 28 korona.
 Három hónapra ..... 9 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
 Helyesbítésen petít sor egyezer 20 fillér,
 minden következőnél 16 fillér.
 Egykötés petít sorra 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, október 8.

Mai számunk főbb közleményei:

- A főispán kritikája.
- A Haverda-pör.
- Harc a gyermekért.
- Rejtélyes öngyilkosság.
- Sztrichnin a gyógyborbán.
- Belőttek a főispán ablakán.
- Tisza István a fogyasztási szövetkezetek ellen.
- A portugál forradalom.
- Tarkaságok.

Köztársaságok születése.

Arad, október 7.

Az ibériai egyesült államokról szólnak álmodók, akik Portugáliának köztársasággá kiáltását oly csodálatos szervezetséggel, biztos kézzel végrehajtott haditerv szerint és olyan okos vér-kiméléssel huszonnégy óra alatt megcsinálták. Európa délnyugoti félszigetének két satnya, elmaradt, nyomorgó és szakadatlan belső háboruban élő monarkijája helyett hatalmas, demokratikus, dogozó államszövetséget, amely egybefogott erővel, gyarmatainak jól kihasznált gazdagságával az európai nagyhatalmak sorába lépne.

S ahogy Portugáliának immár bekövetkezett sorsa nem volt rajongóknak fantasztikus ábrándja, azon módon a spanyol köztársaság lehetőségével számolni kell. Lehet, hogy Alfonzó neve mellett a baljóslatu XIII. csakugyan annyit jelent, hogy utolsó királya lesz az autokrácia középkori államának. Néhány nap múlva egy esztendeje lesz annak, hogy Ferrert, a szabad eszmék apostolát ab-

szolut katonai és királyi hatalom fölbövevte s talán nem sokkal a halál évfordulója után a köztársaság himnusza fog a vértanu sírján fölhangzani. A mai lapok már hirül hozzák, hogy a lisszaboni események nem tévesztették el a hatásukat Madridban s mozgolódik a hatalmas spanyol köztársasági pártis. Permanens koronatanácsot tartanak a madridi királyi palotában s Barcelonában, a republikánusok fészkeben, kihirdették az ostromállapotot. Közel áll tehát a valószínűsége, hogy a portugál példa hatása alatt megrendül, sőt megbukik Spanyolországban a királyság intézménye, hogy a köztársaság intézménye váltsa fel. A francia köztársaságnak világgraszoló sikerét jelentené ez, mert ilyenformán két hűséges, életérdekeivel hozzáfűzött szövetségesre tenne szert. Együttal megvalósulna az álmok álma: az egymás mellett élő latin népek köztársaságai — szemben a germán monarkiókkal.

Igy jövendölte meg ezt *Magalhaes Lima*, a Párisban élő portugál forradalmi vezér, a spanyol viszonyok ismerője, a ki három nap előtt, tehát a forradalom kitörése előtt előadást tartott, melyen pontról-pontra bejósolta, ami megtörtént s ugyanilyen határozottsággal hirdette azt is, hogy a portugál forradalomnak és köztársaságnak föltétlen következménye lesz a spanyol forradalom és köztársaság.

Az embernek nem kell okvetlenül republikánusnak lenni, hogy az új köztársaságok születését és vajudását

rokonszenyvel kísérje. Anglia bizonyára megtalálja a maga jólétének haladását, kulturáját a királyság formája mellett s Németországban, akár milyen abszolút igyekszik lenni a császári hatalom, nincs talaja a köztársasági ideának. Az ibériai félsziget két államában azonban a dinasztikák bünei egyet jelentettek mindazzal, a mi a népet sújtotta. Hiába volt mindkettőnek nemzeti dinasztijája, az uralkodók az országot csak önző céljaikra használták ki s e törekvéseik sikerére szövetkeztek azokkal, akik sötétségben, nyomoruságban igyekeztek tartani a lakosság legnagyobb részét. A multjukra, hajdani dicsőségükre büszke királyok nem törődtek azzal, hogy a latin faj két híres nemzete tulnyomóan irástudatlan, eltunyult, nyomorgó emberekből állott; s nem törődtek Európa fölháborodásával, a mikor a közvéleményt kivételes rendszabályokkal, bebörtönözésekkel és száműzésekkel fojtották el és a szabad eszmék harcosait katonák sortüze elé állították.

A mint a legsúlyosabb bajok csak merész operációkkal gyógyíthatók meg, azon módon az ily országokon csak a köztársasági forma segíthet. Ha a fiatal Manuel helyett egy trónkövetelőt visznek a Necesidades-palotába, ez csak személyváltozást jelentett volna, mely mellett az ország állapota a régi maradt volna. Császármetszés kellett, amely, ha vért is kívánt, de huszonnégy órai krízis után egészen újjászületett képét adja Portugália jövő-

Elfelejtett vértanuk.

Írta: Hamvay Ödön.

Oktober hatodika országoszerző az aradi vértanuk és a Pes-en kivégzett Bathyány Lajos gróf emlékére. Azonban még Aradon sem emlékeznek meg arról, hogy október hatodika áldozatain kívül más nevezetes vértanui is voltak a nemzetnek Aradon, akiknek szolgálatai pedig ép oly becsesek voltak, mint a tizenháromé. Ezeknek az emlékezetét elmossa az idő, pedig őket ép úgy megilleti a nemzet kegyelme, mint a tizenháromat.

Kazinczy Lajos tábornokról, a nagy nyelvújító fiáról, Hank Lajosról, az újságiróból lett alezredestől, a fogságban maradt és szörnyű kínok között kiszervelt Lenkey János tábornokról immár senki sem emlékezik meg, épúgy elfeledték Ormai Norbert ezredest, Kossuth Lajos hadsegédét is, aki 1849. augusztus 22-én a szabadságharc első vértanúja lett Aradon. Egy napra rá a két Nagy testvér esett áldozatul Haynau ádáz dühének az aradi várban, nemsokára erre Zombory I. án főhadnagyból korbács oltatta ki a leiket Brescia megátkozott hiénája.

Most, a mikor néhány nap múlva kezdetét veszi Aradon a vértanuk utáni ásítás, illő dollog ezekről az elfelejtett vértanukról is megemlékezni. Mert őket is hely illeti a tizen-

három között. Hisz épúgy meghaltak ezek is a hazáért és közöttük suiyra, kiválóságra is van egyenlő.

Igy Kazinczy Lajos honvédtábornok, aki Kazinczy Ferencnek a fia volt. Kazinczy 1820-ban született Széphalmon, Zemplénmegyében. Már nyolc esztendőskorában árvaságra jutott és ekkor nagynevű atyjának barátja, Teleki József gróf vette pártfogásba. A nemeslelkű főúr taníttatta és 14 éves korában a tulni utásziskolába iratta be, a honnan 19 éves korában, mint hadapród a 9. számú huszárezredbe lépett. 1847-ben, mint főhadnagy, ekkor vetlenedat az osztrák armádia szellemétől, ki lépett a tadseregbe. 1848-ban azonban lelkes szízzel ajánlotta fel a 28 éves ifju szolgálatait a haza védelmére. Ő segített szervezni az utászszázalókat, majd Pereszécségyével részt vett az 1849. január 22-iki dicsőséges szolnoki csatában. Ezután hősi bátorsággal vett részt Görgey operációiban és rohamosan lett tábornok. „Bátor, sőt rettenthetetlen bajnok volt”, — írja róla egy kortársa. — Mindég serege élén harcolt. A fegyverletétel Zsitón taláta. Itt, Görgey ösztönzésére fájó szízzel ő is letette a fegyvert, 12 nappal a világosi katasztrófa után.

Grottenbjelm tábornok astán Haynaunak szolgálattáta ki a hőst, a ki aztán 1849. október 3-án „felségsértési büntényeiért, a fenálló

törvények értelmében, minden vagyonának elvesztése mellett, löpor és golyó által leendő kivégzésre ítéltetett.”

Oktober 25-én korra reggel a vársáncok között hajtották végre a halálos ítéletet. „Isten, ne hagyj el szerencsétlen hazámat!”, volt az utolsó szava. Holttestét pedig a kivégzés helyén, melyet sajnos pontosan nem ismerünk, földelték el a pribékek.

Lenkey János tábornok, a híres Lenkey-huszárok parancsnoka volt, aki Mariampolból hazavezette a honvédseregbe vágyakozó huszárokat. Pedig ezt a bravurt nem is hevílékeny ifjúként, hanem már negyven éves korában hajtott végre. A kormány „büntetésből” a dévidéki harctérre vezényelte Lenkey századát. De ez dehogy is volt büntetés a vitézeknek; olavágytak ők úgy is!

Lenkey csakhamar a Hunyadi-huszárezred ezredese lett, 1849-ben pedig mint tábornok a komáromi vár parancsnokságát vette át Damjanich-tól. Ő vezette az április 23-iki híres csalóközi kitörést, mely után a Tiszamentén alakult lovashadtest parancsnoka lett. Világosnál ő is fogságba került és a börtönben megőrült.

Itt sanylódtott gondozatlanul, vérlázító szennyben és piszokban 1850. február 7-ikeig, amikor a halál megváltotta emberfeletti kinjaitól. Alapos a gyanu, hogy börtönében megfojtották, mivel kivégezni egy magával tehetetlen embert,

jének. S az iker-országok másik fele is alighanem megérett erre a műtetre. Alfons talán még bizakodik az angol királyi családdal való rokonságban, összeköttetéseiben, de ez aligha menti meg. Az a közömbösség, amelylyel a nagyhatalmak Portugália nagy átváltozását fogadták, arra mutat, hogy a diplomáciai dolgokban az ily érzelmi momentumok nem számítanak, egyedül az érdekek. Anglia előtt az a fontos, hogy megmaradnak-e hajóinak szénállomásai; reá nézve mindegy, hogy két királyságtól kapja azokat, vagy pedig az ibériai egyesült államoktól.

A főispán kritikája.

— A hanyag közigazgatás ellen. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 7.

Vesszót futott ma Aradváros közigazgatása. Urbán Iván főispán tartotta vasmarokkal a vesszót, melylyel hatalmasan végig subintott mindazokon, akiknek a hivataloskodásról vallott felfozása a polgármesterben is azt a szomorú tapasztalatot érlelte meg, hogy: a tisztviselői karból kihalt az ambíció, nem látja a munkakedvet alantásaiban.

Mi tettük szövé, hogy a városbírák türethetetlenek az állapotok. Figyelmeztettük az illetékes fórumokat arra, hogy a hivatalos órákat igen kevesen tartják be és hogy a rendőrséget kivéve, déli tizenkét óra után alig található a fogalmazói karból valaki is hivatalában. A közigazgatási bizottság ma délután tartott ülésén a főispán, magas méltóságából eredő kötelességének megfelelően, szigorú hangon bár, de mindig a közigazgatás és polgáregésérdekeit tartva a hibákat élesen meglátó szemmel, több olyan anomáliára mutatott rá, melynek kapcsán a városi adminisztráció fogathatósága vált érzékelhetővé. Szomorú kötelességének nevezte Urbán Iván főispán a hibák és bajok leplezetlen feltárását, de bizonyosságát nyújtva ismét annak, hogy hivatásának magas-

akivel még a hadbírósi komédiát sem lehetett lejátszani, mégis röstellették. Az aradi temetőben várják porladó hamvai, hogy méltó helyre kerüljenek a vértanúk pantoflijában.

Hank Lajos bécsi születésű osztrák újságíró volt és lelkes rokonszenve vonzotta a magyar hadseregbe. A bécsi forradalomban is már feltűnt hősi bátorsága, oszodákat művelt új hazájában is. Itt Bem mellett működött és őrmesterből csakhamar ezredessé küzdötte fel magát. A szabadságharc leverése után ő is osztrák kézbe került és az aradi várba csukták. 1850. március 31-én erősítették meg a rá kirótt halálos ítéletet és bohém, újságíró vére utolsó percében is megnyilatkozott. Mivel a főprofosz, aki sok szíveséget tett neki, nem tudott volna beteg feleségéhez elutazni, a főprofosz egyetlen célzására megengedte, hogy a törvényes huszonnégy óra siralomházi idő letelte előtt kivégezzék. A főprofosz így megkapta szabadságát, a vértanú nemes lelké pedig pár órával hamarabb szállt a bitófáról az igaz bíróságra. Holttetését a vesztőhelyen földelték el; hol, merre, nem maradt fenn az emléke.

Ormay Norbert ezredes volt a szabadságharc első vértanúja Aradon. Ő sem volt magyar származású: auffenbergi Auffenberg Norbert báróként született 1813-ban, Csehországban és 1848-ban a lengyel forradalomban való részvételéért kiszabott husz évi büntetését szenvedte éppen Munkács várában. A magyar kormány azonban szabadon bocsátotta és nemcsakára megalakította az első honvéd vadász ezredet Kossuth igen megszerette a daliás katonát

latán áll a kötelességteljesítésben férfi szem mutat példát. B. bizonyult, hogy a polgárság öröme jogosult volt, mikor hangos kifejezést adott: érzelmeinek amiatt, hogy újra Urbán Iván került a város adminisztrációjának élére, aki meg nem téveszthető igazságszerzettel nyújtja az elismerést a szorgalmas és eredményes munkáért, de ellentmondást nem tűrő határozottsággal ostromozza a közre ártalmas erőtlenséget, hanyagságot és mulasztást.

Mikor ma délután négy órákor megnyitotta a főispán az ülést és üdvözölte a megjelent tagokat, hangos szóval konstataálta, hogy nincs jelen sem Reichel Károly tiszti főügyész, sem helyettese, Jegessy Károly dr. tiszti ügyész és ezért felkérte Rosenberg Miksa dr. tb. főügyészt, hogy a mai ülés folyamán lássa el ő az ügyészi tisztet. (Lehetetlen még nem jegyez-nünk, hogy Jegessy dr. elmaradása valószínűleg valamely tévedés következménye, mert az alügyészt a város egyik leoszorgalmasabb tisztviselőjének ismerjük. A szerk.) A főispán eme megjegyzésére Mitek Lajos dr. így felelt:

— Vissza kell állítani a hivatalos órák régi beosztását. A bizottság tagjai helyeslőleg bólintottak, de ezen az ülésen még konkrét javaslat nem hangzott el.

(A jelentések.)

Eme bevezetés után a szakelőadók tették meg jelentéseiket.

Róka József kir. tanácsos, pénzügyi igazgató örvendétes jelenségről számolt be. Az ex'ec megszűnte után az adók eddig még sohasem tapasztalt bőségben folynak be — mondotta, — úgy, hogy majdnem kétszerese a bevétel a pénztáraknál más fizetési terminusokhoz viszonyítva.

Annál szomorúbb volt az, amit Tisch Mór dr. főorvos adott tudára a bizottságnak. Kedvezőtlenül alakultak a város egészségügyi viszonyai és a járványos betegségek száma szaporodik. Tífuszt 19, vörhenyt 25, diftéritiszt 40 esetben jelentettek. Az orvosi hivatal a legnagyobb erőfeszítéssel küzd a járványok terjedése ellen.

Az állami elemi iskolák népessége túlépte a legvérmesebb remények határát is és a csu-

és az Ormay vadászokat alkalmazta testőreikül. Ormay vívóul harcolt Tápó-Bicske, Isaszegh győzedelmes csatáiban is és mindenki esodálta hősi bátorságát. A fegyverletétel után nem menekült, hanem osztrák fogságba került. Augusztus 22-én az a szerencsétlen gondolata támadt, hogy megkérleli Haynaut bajorországi érdekében. A breschói hírszerző azonban olyan dühre gerjedt iránta, hogy minden hadbírósi eljárás mellőzésevel, parancsot adott, hogy nyomban akasztják fel. Egy levágott jegenyefa törzse szolgált akasztófaul, egy cigány segített a birtelen előrángatott böhérnek. Így ért véget a nemes lelkű dala, kiről azt sem tudjuk, merre porlad. Csapán anyai bizonyos, hogy a fa tövében földelte el a böhér, meztelenül.

Nagy Akost és Nagy Balintot, a kik kisebb rangú honvéd tisztak voltak, 1849 augusztus hó 23-án száz és száz honvéd fogoly szemeláltára, a síncok között lötték agyon statáris uton Bántuk az volt, hogy ezékni akartak a gyálatos fogságból. Zombory Iván főhadnagyot, a ki beteg kezével nem tisztelegetett Haynau-nak, nyilvánosan úgy megvesszőzték a felőrült hírszerző parancsára, hogy néhány óra muva se beibe belehalt.

Hi, tehát az ásatások során porladó csontokat találunk a kutatók a vársárcokban és az akasztófa mezőjén, jussan eszükbe, hogy hátha az is egy-egy vértanú maradványa. Az antropológia tudománya az agnoszkálás dolgában segítségünkre áll. És szolgáljon utmutatásul ez a néhány szűkszavú adat is, melyet itt felsoroltam.

tora-utcai iskola bővítése iránt a tanfelügyelőség falterjesztést intézett a kultuszminiszterhez.

A polgármesteri jelentésből megtudta a bizottság, hogy a kihágási bíróságnál rend van, megszűnt a 795 darabra felszaporodott restancia és Jók Béla, a helyettes hivatalvezető a múlt hónapban befolyt összes aktákat is feldolgozta.

(Szigoru megrovás.)

A jelentések elhangzása után következőkép szólott Urbán Iván főispán:

— Az elhangzott jelentéseket tudomásul véve, a magam részéről, de azt hiszem a tekintetes közigazgatási bizottság tagjainak véleményével is találkozom, mikor kifogásolom azt a semmikép sem helyesíthető jelenséget, hogy egyes tisztviselők nincsenek a helyükön. Azért, mert valamelyik szabadságon van, nem állhat meg a polgárság érdekeit szolgáló hivatal adminisztráció gépezete.

Kötelessége lenne a szabadságot tisztviselő helyettesének ilyenkor az ülésen való megjelenés, de az nem járja, hogy a közigazgatási bizottság ülésén egyáltalában ne jelenjenek meg azok, akiknek ez a törvény értelmében kötelességük lenne. Nem akarok most, a jelen esettel kapcsolatosan ebből káoszt csinálni, de a jövőre nézve szükségesnek tartottam véleményemet a tisztviselői kötelesség teljesítéséről elmondani. Ez volna az első megjegyzésem. A főorvosi jelentésben hiányzik valami — folytatta a főispán — amit nagyon ezertünk volna mindnyájan hallani. Nem látjuk tudniillik belőle, vajjon az orvosi hivatal megtele-e a kellő óvintézkedéseket a kolera behurcolásának megállítására. Ezzel kapcsolatosan felhívom a főorvos urat figyelmét egy igen súlyos körülményre, amelyről, sajnos, magamnak is kellett tapasztalat utján tudomásul venni. Ez az, hogy a főorvosi telepen áthuzódó árok valószínűleg melegágya a fertőzést terjesztő bűznek, piszoknak. Nem lehet elmenni mellette, mert nemcsak undort keltő a látása, hanem már meszeiől elriasztó a bűze. Azt hiszem, hogy itt a legelőször ecelekedni kell. Ugy a rendőrség, mint a mérnöki hivatal elhanyagolta kötelessége teljesítését, ha olyan állapotokat eltűr, amiket én magam az említett területen tegnap is tapasztaltam.

A főispán eme kijelentése után keletkezett megdöbbenést azonban nyomban a meggyugvás váltotta fel. Tisch Mór dr. főorvos ugyanis szóásra emelkedett és jelentette, hogy a közigazgatási bizottság múlt havi ülésén részletesen beszámolt mindarról, ami a kolera elleni védekezés tárgyában megtörtént. Ami a nyitott árkokat illeti, — mondotta a főorvos — azokra kettőzött gondot fordít a rendőrség és az orvosi hivatal, mert rapszódás mélyt jel fertőzleniti. Csodálkozik, hogy a főispán által említett hanyagság megtörhető lehet.

A főispán köszönettel vette a felvilágosítást.

— De kérem a főorvos urat, — mondotta — hogy haladéktalanul és a legerélyesebben járjon el. Én sajnálom legjobban, hogy a hatóság mulasztásait szövé kell itt tennem, de a tapasztaltak után ez kötelességem.

(A vértanúk szétéptett babérkoszorú.)

— Még egy igen szomorú esetet kell a tekintetes közigazgatási bizottságnak tudomására hoznom, mely ismét egy hatósági hanyagságnak a következménye — mondotta Urbán főispán. A tegnap befolyt és gyönyörűen sikerült gyászünnepegy alkalomával szomorúan kellett tapasztalnom, hogy az ország minden részéből idesereglett kegyeletlen zarándokok szemeláltára olyan kegyeletlenség történt, melyért minden jóérzésű embernek fel-

kell háborodnia. A vesztőhelyen, alig fejeződött be az ünnepély, éretlen subancok neki estek a koszorúknak, melyeket az ország kegyelme helyezett el a halhatatlan vértanú emlékoszlopán, lábbal taposták, szétépték és valóságos megszenteltelenítették. Sajnálattal tapasztaltam, hogy ezt nem tudták megakadályozni, mert mit gondoljon az a messze földről jött idegen, aki elhozta virágját, láttára ennek a barbarizmusnak. Nem kifogásolom én, ha valaki néhány levelet elvisz és imakönyvében helyezi el, de hogy lábbal tapossanak rajtok és össze vissza tépjék, aztán eldobják, ezt meg kell akadályozni. Sajnos, seholsem volt egy rendőr, aki közbelépett volna. Délután kiküldöttem egy bizalmi emberemet a vesztőhelyre, hogy nézze meg, mi történt a koszorúkkal. A délután folyamán megismétlődtek ezek a vad jelenetek és mikor figyelmeztette az éretlen gyerkőcöket cselekedésük bűnös voltára, őt akarták inzultálni. Egyik testvér, egy tizenhatéves tanulót sikerült kinyomoznom. Péter Albert a neve és azt hiszem, hogy példás büntetésben fog részesülni. Ilyesminek történni többé nem szabad, mert ezt meg kell, de meg is lehet akadályozni, ha a hatóság teljesíti kötelességét. Ha pedig nem, akkor hiába várjuk, hogy Aradra zárjuk valaki, ahol ilyen jeleneteknek lehet szemtanúja. Ezeket tartottam szükségesnek elmondani — fejezte be a bizottsági tagok helyeslése közben a főispán felszűnt figyelemmel és helyenkint konsternációval hallgatott szavait.

(A leletett főjegyző.)

A bizottság ezután Kádas Kálmán főjegyző előadását hallgatta meg, aki több, felebezés folytán a közigazgatási bizottság elé tartozó ügyben terjesztett elő határozati javaslatot. Vitát provokált a főjegyzőnek egy valamisí-tási ügyben beterjesztett javaslata, melyet nem fogadtak el.

Dukáriu Magdolna tudósítik romlott vsját árusított a piacon és azt a rendőrség elkobozta. A kihágási bíró, minthogy a vegyvizsgáló állomás azt mondotta, hogy a vajban keleténél több a víz és lehetséges, hogy kókusz zsírral is van keverve, ötven napi elzárásra és ötszáz korona pénzbírságra ítélte az asszonyt. Felebekezés folytán a bizottság ma foglalkozott az ítélettel. Az előadó főjegyző ezt vitatta, hogy itt nem élelmiszer hamisításáról, hanem romlott ételnek árusításáról van szó és ezért a kérdés elbírálása nem a kihágási bíró, hanem a rendőrség, mint közegészségügyi hatóság elé tartozik és az ismertetett ítélet feloldandó.

Rosenberg Miksa dr., Steinhart Mór dr. és Szokolczay Lajos kir. ügyész felszólalásai után a bizottság elvetette a főjegyző javaslatát, de megváltoztatta a kihágási bíró ítéletét is. Dukáriu Magdolnát tíz napi elzárással és száz korona pénzbírsággal sújtotta.

Bedő Árpád dr. ellen fegyelmi eljárást indított a polgármester. Még az eljárás folyamán Bedő dr. feljelentést adott be Angel István dr. a fegyelmi eljárás lefolytatásával megbízott tanácsjegyző ellen azon a címen, hogy Angel dr. részrehajlóan jár el az ügyben és azt kérte a polgármestertől, hogy bizzon meg mást az ő kihallgatásával. A polgármester elutasította ezt a beadványt, mert Bedő dr. nem irdekolta meg, miért tartja Angel dr. eljárását részrehajlónak. A polgármester intézkedése ellen a közigazgatási bizottságnak felebekezett Bedő dr., a hol aronkor ugyanaz lett beadványának sorsa, mint a polgármesternél. Időközben ugyanis az eljárás befejeződött és így majd a fegyelmi választmány tárgyalása folyamán

vizsgálják meg, vajjon alapos és indokolt-e Bedő dr. állítása.

Urbán főispán: Nehogy egy tisztviselő sorsa felett sokáig húzdják el a bizonytalanság, azt kérem, hogy a fegyelmi választmány sürgősen hívassék egybe tárgyalásra, annál is inkább, mert már egyszer átirtam és kértem a gyors elintéztést.

Kádas főjegyző: Nem jött sürgető átirat.

Urbán főispán: Magam küldtem el és jellem, hogy azonnal meg fogom ismételni a sürgetőt, mert a miniszter is ilyen értelemben irt le.

A közigazgatás egyik legnehezebb problémája az országos betegápolási alap érdekeinek a védelme. A nyilvános kórházakba ápoltak után járó költségeknek megtérítése igen súlyos feladat, mert nehéz megvonni azt a batárt, hol kezdődik az a vagyoni állapot, melynél a fél a kórházi költségek viselésére köelezhető. Ma is több ilyen költségmegállapítást kellett a közigazgatási bizottságnak végeznie. Egyik kórházi követelés ismertetése alkalmával a főjegyző azt indítványozta, hogy azért kérje a bizottság a költségeknek az országos alapra történendő átutalását, mert az ápoltnak van ugyan ingatlana, de meg van terhelve.

— Így nem lehet indokolni — mondotta a főispán. — Ez a mesék országába tartozik. Azt tessék kutatni, vajjon olyan szegény-e az illető, hogy fizetni nem tud és akkor viselje a költségeket az országos alap, vagy tud fizetni és akkor nem lehetünk elnézőek, azért, mert valaki adósságot csinál és a birtokát megterheii. A bizottság is osztotta a főispán felfogásában.

A szegénysorsu adófizetők érdekében emelte fel a szavát a főispán Vannay Gyula adóügyi tanácsnok egyik referátuma alkalmával. Egy adóhátralékos fél nyolc esztendeje tartozik a városi pénztárnak. Azt javasolta a tanácsnok, hogy a közigazgatási bizottság readelje el a dolgot végrehajtást és adassa el az adós kis viskóját és ingatlanát.

— Miért téri az adóhivatal, — kérlezte a főispán — hogy ilyen hosszú időn át halmozódjék az adóhátralék? Ha időközökint megkísérelték volna a behajtást, akkor most nem kellene a szegény ember feje fölül a házat ellicitálni.

Az előadó tanácsnok felvilágosító szavai után úgy döntött a bizottság, hogy átteszi az ügyet a pénzügyigazgatóságához, az talán majd tud valami segítséget ajánlani.

SPORT.

+ Az Aradi Atletikai Klub háziversenye. Vasárnap, október 9 én, d. u. 3 órakor tartja meg az A. A. K. a szokásos őszi atletikai háziversenyét, melyen a következő versenyszámok kerülnek előtérre: 100—220 yardos és 1/4 angol mérföldes síkfutás, diszkosz és súlydobás, kalapács és gerely (svéd) vetés, magas és távugrás. A verseny értékét nagyban fogja emelni Mudin István olimpiai győztesünk startolása, aki kalapácsvetésből országos rekordot szándékosk javítani. Ezen a versenyen fognak résztvenni a H. H. C. „öreg ágyú” az „örök ifju” Ziffer Sándorral élükön, a ki atletikai működésének immár 12. fordulóját ünnepli. Alt Janos, Neidenbach, Debó, Magyar, Szelelke, Nagy, Veres dr., Patnán, Valerian stb. a vidék legjobb atletái, itt fogják megkapni szorgalmas trainingjük méltó jutalmát. A verseny egyik legérdekesebb száma a magasugrás lesz, melyből Neidenbach Emil ismert klasszis a letánk harmadszor éri el a klub-standardot és ezzel a klub-bajnokságot nyeri el. Nevezésék Szigethy Jenő sportintézőnél adandók le.

+ Bajnoki football-mérkőzés. Folyó hó 9 én, vasárnap ismét jelentős sportesemény színhelye lesz az A. A. K. sporttelepe. A délmagyaror-

szági kerület football-bajnokságáért öt egyesület közt folyó körmérkőzésben ekkor kerül szembe az Aradi Waggongyári Sport Egyesület a Temesvári Atletikai Klub csapatával. A mérkőzés heres küzdelmet ígér, amennyiben az utóbbi hetekben mindkét fél nagy haladást mutatott.

Rejtelmes öngyilkosság.

— Egy aradi cukrász drámája. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 7.

Valamikor jobb napokat látott Abafy Lajos aradi cukrász iparos, aki rövid idő alatt egész kálvárián ment át. Abafy Lajos előkelő szentesi családból való 28 éves ember. Egyik testvére Makón tanár; az apja Szentesen törvényszéki tisztviselő; ő meghasonlott a családjával állítólag azért, mert szerelmi házasságot követett el: feleségül vett egy szegény leányt. Hosszu bolyongások után Aradra került, hogy itt cukrászsüzletet nyisson. Több hónapig tartózkodott itt, de az üzleti vállalkozásból semmisse lett, mert nem tudott kellő pénzt szerezni.

Néhány nappal ezelőtt elhatározta, hogy Budapestre megy.

— Ott van nekem egy régi jó barátom, — mondta — az bizonyosan ki fog engem segíteni és talán mégis sikerül üzletet nyitni.

Ezzel a reménységgel hagyta itt a feleségét. Több napig tartózkodott Budapesten, azonban nem tudta az üzletnyitáshoz szükséges összeget megszerezni. Amint alább megemlítjük, Abafy a feleségéhez intézett levelében elmondja budapesti kudarcát, aztán elmondja, hogy nagy bánattal a szívében akart hazautasni.

— Ahogy este a keleti pályaudvarnál járkáltam és vártam a feltizes vonatra, egyszerre csak elém toppant egyik régi ismerősöm, aki most Szolnokon lakik és elpanaszolta, hogy ellopták a pénztárcáját, csak az apré pénze maradt meg és csupán annyi pénze van, hogy hazautazhat vele s ebből is hiányzik még tizenhárom krajcár. Arra kért, hogy segítsam ki és adjam oda neki azt a 13 krajcárt. Én megszántam és kivettem mellényzsebemből pénztárcámat, amelyet, tudod, az óraláncemhoz szoktam erősíteni. Az én kedves ismerősöm ekkor erőszakkal kiregátdta kezemből a tárcámat, de vele együtt kikapta az órámat is s elfutott. Ott álltam megrabolva, kifosztva utolsó forintjaimtól. Elhatároztam, hogy gyalog megyek haza Aradra. Elindultam, de csak Monorig juthattam el; ott kinozni kezdett régi csontos betegsége és az országuton összeestem. Ugy eszedek föl a jóemberek, akik arra kértek, hogy maradjak ott, amíg felgyógyulok. De én nem maradtam, mert ugyse ér már az én életem semmit. Tintát, tollat kértem az emberektől és most itt, Monoron írom neked, kedves feleségem, ezt a levelet. Én innen elindulok, de nem fogok hazamenni, hanem elmegyek oda, ahol nincs fájdalom és bánat. Öngyilkos leszek. Isten veled.

A szegény asszony ma kapta meg ezt a levelet, amelylyel fölsietett a rendőrségre és bejelentette férje szerencsétlen sorsát. Az aradi hatóság megkeresi a Monorhoz közelfekvő községek hatóságait, hogy kerestessék meg Abafy holttestét. Abafyné most a legnagyobb nélkülözések elé néz és a jó emberek támogatását kéri.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatalos hirdetés osztály — 151

A Haverda-pör.

— Folynak a tanukihallgatások. —

Távirati tudósítás.

Arad, október 7

A Haverda-ügyben a bíróság ma megkezdte a tanukihallgatásokat, ami előreláthatólag több napot fog igénybe venni, mert a tárgyalásra hetvenkét tanu van beidézve.

A mai nappal kezdődtek a tanukihallgatások. Vád és védelem hetvenkét tanut idéztetett be, akik közül mára ezeket a tanukat hívatta a bíróság:

Apró Ferencné, Dák Lajosné, Dák Olga, Danneberg Henrik, Fischer Jakó dr., Grosz Dezső, Kertész Ignác dr., Kovács Albert, Muhr József, Pusztay Imre, öz. Stefan Jánosné, öz. Vojnich FABIÁNNÉ, Vörös Szabó Józsefné, Zöldi Benedek, Vecsey Samu dr., Vojtha Antalné, Dengl Alajos, Kárpát József.

Tizenhatan jelentek meg ezek közül. A tanuk már beültek a terembe, az esküdtek is elfoglalták helyeiket, akkor lép be Vojtha Antal, aki idegesen fordul hátra, hogy a védőjével beszélhessen.

Féltzikor vonul be a bíróság, élén Balogh György dr. elnökkel.

Elnök: Megnyitom a főtárgyalást. Konstatálom, jelen vannak e az esküdtt urak?

Füzesséry Zoltán olvassa a névsort.

As esküdtek megjelentek.

Elnök felolvassa a mára idézett tanuk névsorát.

Feltűnést kelt, hogy Vojtha Antalné nem jelent meg.

Gál Jenő védő jelenti, hogy Vojtháné éi törvényadta jogával, férjéről lévén szó, nem akar vallomást tenni és nem is fog a bíróság előtt megjelenni.

Popper Gyula, a koronatanu, jelentkezik kihallgatásra, de az elnök kijelenti, hogy ő rá még holnap is szükség lesz, ma tehát nem hallgathatja ki.

Elnök: Figyelmeztetem a tanukat az eskü szentségére! (A tanuk távoznak.)

(Jánossy előterjesztései.)

Elnök: Jánossy előterjesztést kíván tenni.

Jánossy: Vojtha védőjére, amelyben zsarolással vádol, kérem megengedni annak bizonyítását, mikép viselkedtem én vele és Haverda Máriával szemben a felmentő ítélet után?

Elnök: Megengedjük, de beszéljen röviden.

Jánossy: A felmentő ítélet után én nem akartam Haverda Máriával érintkezni. Még a könyöradományokat is visszautasítottam, mert azt hittem, Haverdától való. Egy esküdtt pénzbeli segítségével jutottam Budapestre. Itt szerettem volna Haverda Máriával beszélni, hogy megtudjam tőle, mik a terve. Bródy Ernő, az ő védője, megtagadta a közbenjárást. Ekkor levelet írtam Haverdához, melyre azonban nem kaptam választ. Klein Pál Lipót tanácsára felkerestem Lengyel Zoltánt, aki Haverda polgári ügyeit vezette. Lengyel irodavezetője, Makai Ödön dr. azt tanácsolta, hagyjam el az asszonyt és rábeszél, költözzék Bicsabére a célra 40 forintot adott, a kérdésemre pedig azt elelte, hogy a pénz nem Haverdától való, a kitél nem fogadtam volna el, hanem Bródy Ernőtől és Lengyel Zoltántól. Haverdával szerettem volna beszélni, hogy megtudjam, mik a terve, hiszen a múltban nem olyan volt a viszonyunk, hogy a felmentés után kimagyarázás nélkül kelljen elválnunk. Ezt levélben írtam meg Lengyelének. Válaszul azt kaptam, hogy Haverda az én memoárjaim miatt, amelyek őt mint erkölcselen nőt mutatják be, megszakít velem minden összeköttetést és nem akar többé velem találkozni.

Elnök: Van még előterjeszteni valója?

Jánossy: Vojtháék bizonyítani akarják, hogy én zsaroltam. Ezt szeretném megcáfolni. A levélváltás után személyesen is találkoztam Makai irodavezetővel, aki újabb pénzt adott át nekem, mondván, hogy nincs tudomása Haverda Máriának erről a pénzről, aki 1400 forintot azonban felajánl nekem, hogy Amerikába utazzam.

Ezt a pénzt visszautasítottam. De Haverdáék mindenképp meg akarják szabadulni tőlem

és én Makai tanácsára Fiuméba utaztam. Itt elfogyott a pénzem, elzalogosítottam a holmimat és visszajöttem Budapestre, a hol Klein Pál Lipótot kerestem fel, aki azt tanácsolta, kerjek pénzt Bródy Ernőtől. Azt meg is tettem; azután állást kerestem és találtam a „Legújabb“ című lapnál, a melynél mint korrektor működtem. A „Legújabb“ megszűnt és én újra kereset nélkül voltam. Láttam ekkor Haverda Máriának nemesak kegyetlenségét, de szivtelenségét is, lelkiismereti furdalások gyötörték, megélni nem tudtam és ekkor ajánlották, hogy adjam ki a memoárjaimat.

Egy ismert szerkesztő, a kinek a nevét itt nem említem, csak ha parancsolják...

Elnök: Nem szükséges.

Jánossy: Egy szerkesztő azt tanácsolta, álljak el a zándékomtól és ne adjam ki memoárjaimat. Nekem azonban pénzre volt szükségem és mivel találtam kiadót, 100 forintért odaadtam jegyzeteimet, melyek memoár alakjában jelentek meg. Ezeket a jegyzeteket a kiadón átdolgozta és tiltakozásom ellenére is benne hagyta azt a passzust, hogy én jelentkezem az ügyészségél és új, terhelő vallomást teszek.

Elnök: Ez már messze vezetne. Haverda, van valami észrevétele?

Haverda Mária: Nincsen.

Elnök: Ez önaek, Vojtha?

Vojtha: Nincs észrevételem.

Elnök: A védő uraknak van megjegyzésük?

(Jánossy, a zsaroló.)

Balassa Ármán dr. (Haverda Mária védője): Ellenmondást látok Jánossy tegnapi és mai vallomása közt. Tegnapi még azt mondta, hogy gyűlöli Haverdát, ma már azt állítja, hogy a felmentő ítélet után minden áron találkozni akart vele. Mai előadásából is kitűnik, hogy vádlott társait folytonosan zsarolta pénzért, különösen pedig a védőket: Bródy Ernőt és Lengyel Zoltánt.

Tisztelettel bemutatom Jánossynak Makai ügyvédjelölthöz Lauránév alatt küldött zsaroló sürgönyeit.

Elnök: Ne tessék felolvasni.

Balassa dr.: Csak bemutatom Jánossy levezetőlapon is zsarolta Makait.

Jánossy (közbeszól): Huzugság!

Elnök: Figyelmeztetem, hogy tisztességesen viselkedjék.

Balassa dr.: Kérem tanuzak beidézni Boda Dezső dr. főkapitányt, akitől Bródy Jánossy zsarolása ellen segítséget kért, kérem Danneberg Alajos kihallgatását és a bemutatott sürgönyök Jánossy előtt való felmutatását.

Gál Jenő dr. (Vojtha Antal védője): Kérem Makai Ödön dr. ügyvédjelölt tanukép leendő kihallgatását, arra nézve, hogy hányszor és mikép jelent meg Jánossy a Lengyel-irodában azért, hogy pénzt zsaroljon.

Dési Géza dr. (Jánossy Aladár védője): Én is érdeklődtem e zsarolás iránt és jelentem, hogy Bródy Ernővel személyesen beszéltem, aki kijelentette előttem, hogy Jánossy sohase zsarolt és amikor adott pénzt neki, azt jószántából tette. Kérem Bródy Ernő dr.-nak tanuképpen való megidézését.

Elnök: Ügyész ur!

Nagy dr. ügyész: Nem ellenzem a bizonyítását, de itt mégis tévedésről van szó. Arról, hogy Jánossy igazat mondott-e, csak később győződünk meg. De nem tulajdonítok fontoságot annak, vajjon Jánossy zsarolt-e? Ez az ember a gyilkosság vádjával áll előttünk; kétségtelen, hogy Jánossy Haverdától követte el a gyilkosságot, akár bűnös Haverda, akár nem. Szinte természetes, hogy mikor kiszabadult, Haverdához fordult pénzért. Ezért lényegtelennek tartom azt, hogy Jánossy pénzt kért az ügyvédekől és a vádlottársaitól. Én nem ellenzem azt, hogy az ügyvéd uraktól kért tanuk beidéztesse, de nem tartom fontosnak

hogy zsarolást bizonyítsunk egy emberre, aki gyilkosság vádjával áll előttünk.

Balassa dr.: Azért, mert Dési kollégám szerint Jánossy nem zsarolt Bródytól, nincs igazolva az, hogy ne zsarolt volna Lengyeltől és irodavezetőjétől! A Bródy Ernő kihallgatásához nem járulok hozzá.

Dési dr.: Ragaszkodom Bródy kihallgatásához. A mennyiben Balassa kollégám nem ad hitelt szavainak, az már nem a törvényszék első tartozék és gondom lesz rá, hogy az elégtételt meg is szerezzem érte!

Elnök: A bíróság visszavoul. Negyedőrai tanácskozás után kihirdeti az elnök, hogy a bíróság a védők előterjesztéseit ebben a formában elutasítja, de kihallgatják Bródy Ernőt és Lengyel Zoltánt arra nézve, vajjon zsarolta-e őket Jánossy? A többi körülményekre, mint volt védők, ki nem hallgathatók. A levelek és sürgönyök felolvasását a vallomások eredményéhez képest később fogjuk eldönteni.

Balassa dr.: Tudomásul veszem.

Gál Jenő dr.: Ellenmondásokat látok Jánossy vallomásában. Kérem ezt jegyzőkönyvbe venni.

Elnök: Gyorsírók jegyzik a tárgyalást.

Gál Jenő dr.: Olvassa a szabadkai és szegedi vallomás ellentétes állítását. Kérem konstatálását annak, hogy a bíróság előtt így mozdta ezt Jánossy.

Elnök: Ezt konstatálom.

(Az első tanu.)

Elnök: Zöldi Benedek, szabadkai vendéglős.

Zöldi Benedek bejön.

Elnök: Megengedem, hogy ülve tegye vallomását, mert beteg ember.

Elnök: Ismeri a vádlottakat személyesen?

— Igen.

— Milyen viszony volt a Haverda-család tagjai közt?

— Az öreg Haverda haragudott a leányára és vejére, mert Jarmatzky az öreg orra alá fujta a füstöt.

— Nem panaszkodott az öreg ur arról, hogy a leánya költséges életmódot folytat?

— De igen, említette.

— Tett e ön előtt Haverda Mária nyilatkozatot az édes anyjáról?

— Igen, nem volt közöttük az a viszony, mint más arya és leánya között.

— Olyan volt a végrendeleten?

— Igen. És mikor az öreg Haverda előtt megemlítettem, hogy ne tagadja ki egyetlen leányát, az öreg kijelentette, hogy: én magát csak tanuzak hívtam, nem végrendeletek!

Nagy dr. ügyész: Szerették Haverda Máriát leánykorában?

— Igen.

— Nyilt házat vittek Haverdáék?

— Igen.

— Igaz-e, hogy airtak a szülők, mikor ki-tagadták leányukat?

— Ez igaz.

— Mondta magának az öreg Haverda arra a kérdésre, miért tagadta ki Mariskát, azt: mindent nem monhatunk el.

— Igen, mondta.

Balassa dr.: Tudja-e, hogy öz. Haverdáné az ura holttestét ki akarta dobni a kriptából?

— Igen. Csak a plébános nem engedte.

— Tud-e arról, hogy öz. Haverdáné mit csinált a lakókkal?

— Rosszul bánt azokkal, akik nem tudták fizetni. Egyik helyen, ahol beteg asszony volt, kivette a párnát a beteg alól, másik helyen le-szedette a függönyöket.

Egy esküdtt: Nem halljuk, amit beszél.

Elnök: Forduljon csak az esküdtt urak felé.

Tanu: Dangléné, az öz. Haverdáné nővére azon volt, hogy Mariskát kitagadják az örökségből.

Elnök: Haverda, van e megjegyzése?

Haverda Mária: Nincs.

A tanut, mivel a vád és védelem nem érintkezik, megesketik.

Elnök: Jöjjön be

(Pusztay Imre.)

Elnök: Mi a neve?

Tanu: Pusztay Imre.

— Hány éves?

— 34.

— Talán 33?

— Igen, annyi.

— Foglalkozása?

— Pincér, Szabadkán.

— Ismeri a vádlottakat?

— Most már igen.

— 1909-ben ön a Park-kávéházban volt pincér?

— Igen.

— Járt-e az esetet megelőzően valaki az önk kávéházában és kelette ott fel-tünést?

— Igen. Ez a két ur: Vojtha és Jánossy ur.

— Mikor járhattak ott először?

— Március derekán, 14., vagy 15. ike táján.

— Van-e sarokablak a kávéházban?

— Igen.

— Ott ültek ők?

— Ott.

— Ismerte az urakat azelőtt?

— Nem.

— Hát akkor honnan tudta, hogy a két ur Vojtha, illetőleg Jánossy?

— Mikor elfogták őket, mondta főnökünk, hogy Vojtha az az ur, aki a multkor az idegen ural itt nálunk.

— Az ablakon néztek ki a vendégek?

— Állandóan kinéztek. (Mozgás)

— Másodszor mikor jártak ott?

— Talán egy héttel később; nem emlékszem pontosan.

Gál József dr.: Közel van-e a Park-kávéház a telekkönyvi hivatalhoz?

— Közel.

— Messze van-e a Park kávéháztól a Haverda-ház?

— 300 lépésre.

Nagy dr. ügyész: Hol a Haverdák szülője?

— Nem tudom.

Elnök: Vojtha és Jánossy! Van-e valami megjegyezni valójuk?

Jánossy: En nem állítottam azt, hogy a kávéházból láttuk a Haverda-házat!

Vojtha: Voltunk-e egy napon kétszer a kávéházban?

Tanu: Igen.

Nagy dr. ügyész: Lesett-e ön már valaha?

A tanu: Nem, soha életemben. (Derültség.)

Megesketezés, mivel Szegeden már megesküdt volt, mellőzik.

Elnök: Kárpáti Sándor, jöjjön be.

Szolga jeleni, hogy a tanu kis időre távozott.

Elnök: A már kihallgatott Zöldi Benedek ki akarja egészíteni vallomását.

Zöldi Benedek tanu: Haverdáné azt mondta egyszer nekem: szeretemet a leányomat, különben nem küldenék neki száz forintot minden hónapban!

Az elnök kiállítja számára a költség-utalványt. Utána tizenöt perc szünetet rendel el.

(Deák Lajosné.)

Szünet után tizenkét órakor vonult be a bíróság. Az ezután kihallgatott tanuk megesketezését mellőzik, miután ezek a szegedi tárgyaláson már esküt tettek.

Özvegy Deák Lajosné hallgatták ki most. Lakója volt özvegy Haverdáné és nagyon jó viszonyban voltak. Ő kísérte az asszonyt a szülőbe vezető úton. A gyilkosságot ugyanugy mondja el, ahogy Jánossy. Tud arról, hogy Haverdáné haragban volt a leányával, de ennek okáról nem tud semmit. Az öreg asszony jól bánt környezetével, volt egy cselédje, aki harminc évig szolgált nála.

Balassa védő: Tudja-e, hol tartotta Haverdáné leánya és unokái arképeit?

A tanu: A padláson egy ládában.

Deák Olga lényegtelen vallomása után Vojnich Fábriáné hallgatják ki. Távoli sógor-ság lévén, jó viszonyban volt az öreg asszonnyal. Tud arról, hogy fájt Haverdánéknak, hogy a fiatalok költségesek. Egy barátjától hallotta, hogy Jánossy egyszer azt mondta Vojthának:

— Agyonlövöm én azt a Haverdánét.

Vojtha még intette, hogy ne beszéljen ilyeneket, mikor a felnek is füle van.

A tanu ezután elmondja, hogy Haverdáné gordonkodni akart urakjáról, de ha csak az arja neveli. Haverdáné nem tudott arról, hogy lányának Jánossy a szeretője.

(Három tanu.)

Vojnich Fábriáné távoli sógor-sági viszonyban van Haverdákékkal. Haverda Boldizsárnéval nagyon jó viszonyban volt.

Elnök: Milyen viszonyban élt Haverdáné a leányával?

Tanu: Mikor a leány még a háznál volt, a legnagyobb szeretettel nevelte fel az édesanyja. A szeméfnye volt. Később, mikor Mariska férjhez ment, a fiatalok nem tudtak az öregekhez idomulni és otthagyták őket, a szülők legnagyobb bánatára.

Elnök: Van-e tudomása arról, hogy mikor Mariska Pestre költözött, anyja elhidegült a leányától?

Tanu: Igen. Az öregek nagyon a fogukhoz verték a garast, a fiatalok meg tékoztak. Ezen összekülönböztek. Az öreg asszony fájdalommal említtette nekem, hogy mikor leánya elhagyta a szülői házat, csak apjától bucsuzott el, tőle nem.

Elmondja még a tanu, hogy mikor Mária válóban volt az urától, elment az anyjától és ezt jelentette neki. Hozzátette, hogy azért válik, mert van egy udvarlója, aki elveszi. Haverdáné ezt nem helyezte, azt mondta, minek akar elválni az urától, aki annyira megbecsüli. Elmondja még a tanu, hogy Vojthánétól és Kovács Alberttól hallotta, hogy Jánossy Vojtha és Mariska előtt úgy nyilatkozott, hogy le fogja löni Haverdánét. Erre Vojtha megfedte, hogy beszélhet ilyen marhaságot, hiszen a falnak is lehetnek fülei.

Tanu végül is könyezni kezd, mire elnök a kihallgatást félbeszakítja és egy pohár vizet adat neki.

Gál védő: Beszél ön Vojthával a gyilkosság előtt?

Tanu: Igen. Felkeresett engem azzal, hogy megakarja látogatni Haverdánét. Én lebeszéltem erről, mert tudtam, hogy Haverdáné nem fog szóba állani vele.

Elnök: Megmondta-e Vojtha, mért akarja felkeresni az öreg asszonyt?

Tanu: Igen. Hogy kibékítse Haverdánét Mari-kával.

Haverda Mariska erre megjegyzi, hogy ő sohasem volt haragban az anyjával.

Vörös-Szabó Józsefné hat évig volt bejáró cseléd Haverdákéknál. Tanu emlékszik arra, hogy mikor Haverda Boldizsárt temették, Mariska hazajött az urával. Haverdáné nem akarta addig letakarni a koporsót, amíg a leánya haza nem jön.

Elnök: Mondta-e Ön az öreg Haverdánéknak, hogy béküljön ki a leányával.

Tanu: Mondtam, de azt felelte az öreg asszony: „Hagyjon békén Kati, a lányom nem úgy viselkedett, hogy kibékülhessek vele.”

Elnök: Igaz-e, hogy Haverdáné félt a leányától?

Tanu: Igen, egy időben azt mondta nekem, hogy nem mer egy táblól enni és egy szobában aludni a leányával, mert az mindenre képes.

Kovács Albert, Vojtha sógora 1908. decemberében ismerkedett meg Jánossyval és Haverda Mariskával az utóbbinak lakásán, hova Vojtha vitte el.

Elnök: Hallotta-e ön Haverda Mariska és Vojtha jelenlétében azt, hogy Jánossy úgy nyilatkozott, hogy lelövi Haverdánét?

Tanu: Ez lehetetlenség. Első alkalommal ezt nem is mondhatta.

Elnök: Hányszor volt Vojtha márciusban Szabadkán?

Tanu: Én csak egy esetre emlékszem.

Elnök: Milyen jellemű embernek ismeri Vojthát?

Tanu: Kérem, e kérdés alól tessék engem felmenteni.

Minnich Károly dr. orvosszakértő a boncolás eredményéről tesz jelentést a boncójegyzőkönyv alapján. E szerint Haverdáné halálát belső elvérzés okozta, amely a lövés folytán következett be.

Kárpáthy Rezső máv. hivatalnok, kinek

atyja Szabadkán a „Park-kávéház“ tulajdonosa, még aktív hadnagy korából ismerte Vojthát. Többször látta a kávéházban egy másik férfi társaságában, de az időre pontosan nem emlékezik. Egyszer a sarokablaknál ültek, mely a törvényszék felé néz. Ebből a Haverdáné házá-tól a szülők felé vezető utat jószemű ember megláthatja.

Elnök a tárgyalást fél négykor felfüggeszti.

Este több tanut hallgatják ki. Dengl Alajos, aki nagybátyja Haverda Mariskának, vallotta, hogy ő már 1908-ban tudta, hogy Jánossy megölni készül az öreg Haverdánét. Ugyanis hallotta, hogy Jánossy tréfálkozva mondta Mariskának: „Nemsokára megölöm az anyádat.” Ekkor Mariska boldogan megeskült Jánossy. Erről különben akkor az öreg Haverdánét is értesítették.

A többi tanuk lényegtelen és ismert dolgokat vallottak. Holnap folytatják a tárgyalást.

Sztrichnin a gyógyborban.

— Mérgezések a patikában. —

— Távirati tudósítás.

Arad, október 7.

A Balaton mellett, Balatonföldvár közelében van egy kis község, Kőröshegy. Jelentéktelen, apró kis községcseske, postája nincs, az utolsó posta Szántód. Ebben a parányi községben ma megrázó tragédia történt.

A kőröshegyi gyógyszerár tulajdonosa, Zsalecz István, egy héttel ezelőtt gyógyborokat rendelt egy budapesti droguériából. Zsalecz azért rendelte ezeket a borokat, mert kolera elleni szerként ajánlották neki. A borok ma reggel érkeztek meg Kőröshegyre, hatalmas ládába csomagolva.

Körülbelül délelőtt tíz óra tájban vitték be a ládákat a patikába, ahol ekkor hárman voltak: a gyógyszerár, Zorádi Sárika huszonegy éves, a gyógyszerárban alkalmazott kisasszony és Brandtner József uradalmi intéző. Zsalecz kíváncsi volt, hogy vajjon milyen lehet ez a koleraorvosság, ezért a ládákat azonnal felbontatta, lassan, vigyázva szedegették ki a szalmából az üvegeket. A gyógyszerész az üvegeket sorjában a pultra állította.

— Kóstoljuk meg a bort, mondta és felbontott egy üveget.

A kisasszony három poharat hozott elő a Zsalecz tele töltötte azokat. Előbb a gyógyszerész, majd Zorádi Sárika, legutoljára pedig az intéző ivott a borból. Nehány pillanat múlva Zsalecz elsápadt, halóthaltvány lett, az ajka elkékült, görcsösen rángatózni kezdtek a szemhéjai, vérbe borult a szeme és hányni kezdett. Lehanyatlott egy székre és elhaló hangon rebegte:

— Ott, ott van az ellenmérég.

S reszkető, görcsösen rángatózó kezével a gyógyszerárvány közepé felé mutatott. Azonban nem volt senki, aki segítsen az irtózatot kinokban fetregő gyógyszerészen és odaadják neki az ellenmérget.

Zsalecz néhány perc múlva rettenetes fájdalmak közepette megralt.

Alig hunyta le szemét örök álomra a gyógyszerész, Zorádi Sárika teljesen hasonló tünetek és körülmények között agonizálni kezdett s ne sokkal ezután meg is halt.

Brandtner intéző csak néhány kortyot ivott a borból, mindazonáltal ő is rosszul lett, a gyors orvosi segély azonban megmentette az életnek.

Molnár Elek dr. kőröshegyi kórorvos boncolta fel a holttesteket a törvényszéki bizottság jelenlétében. A boncolás eredményeképpen megállapították, hogy a gyógyszerész és a leány sztrichnin mérgezés következtében haltak meg.

Brandner ugyan megmenekedett a haláltól, de súlyos beteg, nagy fájdalmai, görcsei vannak s állandóan hány.

A vizsgálat megállapította, hogy a veszedelmes gyógyborok Budapestről való, egy gyógyborok készítésével és forgalombabozatásával foglalkozó üzlet küldte azokat Zsálcznek. A folyamatba tett vizsgálat feladata lesz, hogy kitejtse, miképen kerülhetett sztrichnin a gyógyborba.

A portugál forradalom.

— Az új köztársaság. —

Távíratí tudósítás.

Arad, október 7.

A mai táviratok után már tisztában lehet látni a Portugáliában történeteket. A királyi család a forradalmi kormány tudtával és engedélyével elmenekült, hogy hova, azt még nem lehet tudni. A republikánusok pedig véres harc árán, amelyben mintegy ezer ember halt meg és igen sok megsebesült, kikiáltották a köztársaságot. Az egyik távirat azt is jelenti, hogy az új köztársaságot a hatalmak elismerték, ez azonban még megerősítésre szorul.

A menekülő királyi család.

A Lisszabonból érkező hírek még most is ellentmondóak arról, hogy mikor és merre menekült a királyi család. Az az egy bizonyos, hogy kedden délután, mikor az agyuk elnémultak, Manuel király még a *Necessitates* palotában volt. Egy verzió szerint a *Donna Amália* jacht vette föl a királyi családot és teljes gőzzel elindult Gibraltár felé. Van egy gibraltári távirat is, amely azt adja hírül, hogy Manuel király anyjával és az oportói herceggel már megérkezett az özvegy anyakirályné gibraltári nyaralójába. Érdekes, hogy a portugál royalisták nem hiszik a király szökését. Széltében hihetik, hogy Manuel király még a *Necessitates* palotában van s ott várja be, míg a monarchiához hű csapatok leverik a forradalmat.

Egy római távirat a legnagyobb határozottsággal jelenti, hogy Manuel király Mária Pia spanyol anyakirálynéval és Amália özvegy portugál királynéval csütörtökön éjjel egy yachton Gibraltárba érkezett. Odavárják a Regina Elena olasz páncéloshajót, amely a menekülő királyt és a spanyol anyakirálynét Oaszországba fogja vinni.

Brüsszelből jelentik: Viktor Napoleon herceg és Klementina hercegnő esküvőjét, mely október huszonkilencedikére volt kitűzve, a portugál forradalom miatt elhalasztották, mert Mária Pia királyné kijelentette, hogy az esküvőn okvetlenül jelen akar lenni.

Köln. A Kölnische Zeitung mai számában tudósítást közöl, amely szerint az oportói herceg, mikor menekülnie kellett, sirva jelentette ki, mennyire sajnálja, hogy az országot el kell hagynia. A felfordulásért sógoradját okolja, aki nem engedett a király közelébe liberális tanácsadókat. A király a menekülés alkalmával meghatottan távozott és nagyon örült, hogy a koronájával együtt az életét is nem vették el. A királyné a meneküléskor fogosikorgatva fenyegetőzött, hogy kegyetlen bosszút fog állani a forradalomért.

A vidék hangulata.

Mire a fővárosban a forradalmárok lettek a helyzet urai, megadták a jelt Oportóban és Coimbrában a felkelésre. Ezen a két helyrészen már rég szervezték a forradalmat. Oportóban nem ment verontás nélkül a köztársaság proklamálása, de Coimbrában az egész lakosság lelkesedéssel csatlakozott a katonasághoz.

London. Egész Portugáliában proklamálták szerda estéig a köztársaságot és nyugalom van mindenfelé. A forradalmi bizottság Oportón kívül sehol sem talált komoly ellenállásra. Velhasban, Coimbrában, Badajosban, Pontenebróban az első szóra a köztársaság híveinek táborába állott a nép. De azért sokáig fog tartani, míg újra a rendes kerékvágásba kerül minden, mert a forgalom teljesen szünetel. Jól volt szervezve a lázadás és a vidéki helyőrség forradalmi csapatai Lisszabon környékén a hidakat felrobbantották, a vasuti hidakról felszedték a sineket, hogy a monarchista nép és katonaság ne juthasson Lisszabonba, majd csak akkor, ha lejátszódott a nagy dráma. Hetekig fog még tartani, míg helyreáll a vasuti összeköttetés.

London. A Daily Telegraph jelenti Funchalból: Tegnap itt csapatsemle volt. A köztársaság proklamálását lelkesedéssel fogadták. A nép teljesen nyugodt.

A Daily Telegraph Lisszabon felé utban levő tudósítója jelenti, Fuentes de Oaroban feladott távirattal, hogy Salamankában arról értesült, hogy a vonatok nem mehetnek át a határon, mert a sineket több helyen elpusztították, hogy megakadályozzák a csapatoknak a fővárosba való szállítását.

Egy másik lap jelenti Horiából, hogy a forradalom hírére ott nyugodtan és megelégedéssel fogadták.

London. Angol lapok annak a véleményüknek adnak kifejezést, hogy Portugália véres polgárháború előtt áll.

A régi és új kormány.

Lisszabon. Teixeira de Souza volt miniszterelnököt a keddi harcokban egy gránátzilánk megsebesítette. Több tisztet, köztük Ayres Ornelast, a Franco-kormány volt tagját a republikánusok fogva tartják.

Lisszabon. Tegnap reggel az ideiglenes kormány öles manifesztumokat ragasztatott ki Lisszabon házaira. Közörire teszi, hogy azokat a hivatalnokokat, akik vonakodtak elismerni a köztársaságot, elmozdította állásától és lojalis hivatalnokokkal pótolta, a vidéken mindenütt rend és nyugalom van. Csapatostól esdült a lakosság az új kiáltványt olvasni. Ekkor érdekes jelenet történt. A Rotunda del Ora felől karonfogva jött Braga, az ideiglenes kormány elnöke és Hermes de Fonseca, a brazilai köztársasági elnök. A lelkes hangulatban levő nép meleg ovációt rendezett a két elnök mellett.

Páris. A Hívasügynökség jelenti Lisszabonból: A republikánusok bizonyosra veszik a köztársaság eszmájének győzelmét egész Portugáliában. A külügyminiszter, aki ideérkezett, az Angliával való szövetség fenntartása iránt táplált rokonszenvének adott kifejezést. Teixeira de Souza eddigi miniszterelnök a megsebesültek között van, egy gránátzilánk találta. Több tisztet, köztük Ayres Ornelast, a Franco-kabinet volt miniszterét a republikánusok fogva tartanak. A kormány számos rokonszenves nyilatkozatot kapott, köztük azon tábornoktól is, aki a Lisszabon melletti első táborban parancsnokolt. A hadügyminiszter szemlét tartott a katonai őrségeken. Három nap óta a külföldi levélposta kimaradt.

London. Braga Theophil, az ideiglenes portugál kormány elnöke a Daily Mailhez a következő táviratot intézte:

Nagy örömmel tudatom Önökkel, hogy a köztársaságot proklamálták és hogy a nép és a hadsereg azt elismerte. A királyi családot letették és valamennyi tagja elmenekült. A kormány az én elnöklésemmel megtett

minden intézkedést, hogy a király és családja életét biztosítsa. Az ő tetszésüktől függ, hogy idegen hajón, vagy szárazföldi uton hagyják-e el az országot. A rendet a köztársasági hadsereg és maga a nép tartja fenn. A nép lelkesedése leirhatatlan. Számos tiszt, aki eddig királyhű volt, a republikánusokhoz csatlakozott. A vidékről számtalan felirat érkezik, amelyekben a lakosság hozzájárulását és lelkesedését fejezi ki. A köztársaság biztosítva van s ez az egész ország akaratának kifejezése. *Respektálni fogjuk nemzetközi kötelezettségeinket és boldogok leszünk, ha más nemzetekkel való jó viszonyunkat s Angliával való szövetségünket, erkölcsi és gyakorlati alapon megerősíthetjük. Az ideiglenes kormány nevében Braga Theophil.*

Köla. Az új portugál köztársaság elnöke valószínűleg a mostani külügyminiszter, Bachado lesz.

A hatalmak és az új köztársaság.

Lisszabon. A lisszaboni angol követ hosszas megbeszélést folytatott Theofilo Braga elnökkel. Braga kijelentette, hogy egész Portugália a legnagyobb oszálattal visseitők Anglia nemzeti kormánya iránt. A köztársaság folytatni fogja a hagyományos barátságot Nagy-Britannia iránt.

Lisszabon. A portugál köztársaságot a külföldi kormányok képviselőik útján mindnyájan elismerték.

Bécs. A külügyminiszteriumhoz ma érkezett meg az ideiglenes kormány távirata, amelyben a köztársaság proklamálását bejelentik. A táviratra egyelőre nem küldenek választ.

Madrid. Az arate republikánusok a reményét fejezi ki, hogy a kormány a portugál kormányváltozással szemben szigorúan semleges megatartást fog tanúsítani. Felvilágosítást kér a kormánytól a határa történt csapatküldések és három hadihajónak Lisszabonba való küldése dolgában. Szóló vezűl esodálatának ad kifejezést a lisszaboni mozgalom felett. Canalejas miniszterelnök azt válaszolja, hogy a kormány Lisszabonból annyira ellentmondó híreket kapott, hogy a köztársaság proklamálását nem tekintheti befejezett ténynek. Tartják magukat azok a hírek, hogy Lisszabonban a harcok újból megindultak. Ha az új kormányzat véglegesen konszolidálódott, Spanyolország el fogja ismerni. A hadihajók a spanyol állampolgárok védelmére küldettek a Tájóhoz, a határon a csapatokat nem szaporítottuk, csupán a már ott levő csapatoknak instrukciókat adtunk, hogy minden eshetőségre készen álljanak.

TANÜGY.

(-) Elutasított kérelem Kováts Ferenc közszégi tanító, mint ismeretes, a budapesti törvényszék orvosai elmebetegnek nyilvánították, annak a pernek a folyamán, amelyet Kováts tanító Kovács Vince kulturtanácsnok ellen indított. A per beszűnt, Arad város iskolaszéke pedig felfüggesztette a tanítástól Kovátsot, aki erre a tanfelügyelőség útján a kultuszminiszternél a nyugdíjaztatását kérte. A miniszter elrendelte, hogy a nyugdíj bizottság vizsgálja meg, vajjon Kováts képtelen-e a tanításra. Kováts háromszori megidéztetés dacára sem jelent meg a bizottság előtt. A közigazgatási bizottsághoz ellenben azzal a kérelemmel fordult, hogy helyezze hatályon kívül az iskolaszék intézkedését és bizza őt meg újra tanítással. A közigazgatási bizottság ma tartott ülésén a kérelmet elutasította, mert a nyugdíjaztatás iránti eljárás folyamatban van s ott döntendő el, vajjon Kováts képes-e, vagy képtelen a tanításra.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szombat: Rozmarin néni, vigjáték. B) bérlet.

Rozmarin néni.

(Vigjáték 4 felvonásban. Irta: Vajda Ernő. Bemutató előadás.)

Régi, közismert novellát dolgozott fel vigjátéknak Vajda Ernő a ma bemutatott Rozmarin néniében. Nem eredeti ötlet, nem újak az alakok és mégis hatásos vigjátékot kerekített Tschokke híres novellájából, a Tante Rosmarinból. Mint szindarab nem elsőrangú munka, ellenben megvannak benne mindazok a kvalitások, melyek rokonszenvesé, mulatságossá és élvezetessé tesznek egy darabot. Miután sem az ötlet eredetisége, sem pedig a tárgy feldolgozása nem teszik különös jelentőségűvé Vajda Ernő darabját, nem is foglalkozunk vele azzal a kritikai komolysággal, mely a súlyosabb értékű daraboknak jár ki, ellenben szívesen adózunk azzal az elismeréssel, hogy pár órási üdítő szórakozásra kitűnően alkalmas a Rozmarin néni. Csupa kedves derű vonul végig a darabon, a legkényesebb helyzetben sem válik trágárrá, hanem decens és mulatságos marad. A közönség pompásan mulatott a ma már aligha létező naiv alakokon, végigkacagta a kis Zsuzsika groteszk esetét és a darab végéig ki nem fogyott a hangos derűből, helyenként a harsány kacagásból. Régen mulatott olyan jól a közönség, mint a Rozmarin néni, mely a kívánható legjobb előadásban került bemutatásra.

Ma ismerkedett meg mint szerződött taggal, Vendrey Vilnával a közönség. A kiváló apának, Vendrey Ferencnek méltó tehetségű leánya Vendrey Vilma. Alig képzelhető bájosabb színpadi jelenség, mint ez a fiatal leány, aki vele született talentumával egyszerre, mint művésznő lép a közönség elé. Ma este egyszerűen meghódította az aradi publikumot, aki kegyébe fogadta, ünnepelte és Vendrey Vilma a jövőben is méltó lesz erre a spontán tetszésre, mert a siker garanciái megvannak kivételes tehetségében és leányos bájában. Elsőrangú volt Follinuszné Rozmarin néni szerepében. A vén kisasszony megjátszásával a nyári kedves hangulatot vitt a színpadra, amilyent már régen élveztünk. Nagy sikere volt a kedves művésznőnek, akiért külön is érdemes megnézni a Rozmarin néni.

Várnay vágtelenül mulatságos volt Pista sr szerepében.

Beregi Sándornak ismét nagy sikert hozott a fiatal báró rokonszenves szerepe. Heltay Jenő kis szerepében is figyelemreméltót nyújtott. Polgár hangos kacagására bírta a közönséget a öreg doktor jóízű alakjában. Dicsőret illeti még Dollyt.

Kulcsár rendezte a darabot sok izléssel, általános tetszést aratva mindenre kiterjedő gondosságával. A közönség kitűnően mulatott és ezzel meg van állapítva a Rozmarin néni tartós sikere. H. G.

„Karenin Anna.”

— A Magyar Színház szombati ujdonsága. —

(Póvárosi levél.) Mikor Gémier, — ez a ragyogó francia színész, — az Antoine örökébe állt, nem keresztelte át párisi színházát a maga nevére. Nem csinált a Théâtre Antoine-ból Théâtre Gémier-t. Mintegy jelezni akarta ezzel bizonyára, hogy az a változás, mely a Boulevard Sébastopolé híres színházának igazgatói eskében végbement, csak személyesére és nem jelent egyúttal irányváltozást is a Théâtre Antoine vezetésében.

Gémier elődje, a nagy Antoine átment a Szajna jobbjára, a roskadozó Odeon falait megtámogatni. Gémier maga pedig kötötte tovább a babérleveleket a sikerek gígászi koszorujába, amelyet Antoine mester kezdett előtte megfonni.

Eanek a koszorúnak egyik szép sikerle vele lett Karenin Anna, a Tolstoj világhírű, örökzép regényéből írott dráma, Giraud nagyhatású munkája.

Még Antoine vette fel színháza műsorába Karenin Annát. De mielőtt színrehozhatta volna, elszólitották az Odeon-ba. És alighogy Gémier átvette kezéből az igazgatást, első dolga volt bemutatni ezt a megrázóan érdekes drámát, melyet még az elődje fogadott el előadásra. Vagy kétszázszor siratták el a Boulevard Sébastopolé-on a szerencsétlen Anna Arkadievnát...

Nemsokára ezután a bécsi Burgtheater színpadán is életre keltek Tolstoj regényének híressé lett alakjai. Ott is csak olyan érdeklődés, csak olyan siker várt rájuk. De míg Párisban egy új igazgató választotta beköszöntőtül, addig Bécsben éppen Karenin Anna volt egyike az utolsó daraboknak, amelyeket a Burgtheater akkori igazgatója, Schleather, színrehozott. Hogy mekkora sikerrel, mi a 'ja, hogy most is sűrűn szerepel a Burgtheater színpadán, aminthogy azóta nagy sikerrel adák Németország minden nagyobb színpadán is. A héten a Magyar Színház mutatja be ezt a nagyhírű drámát a következő szereposztásban:

Karenin Anna — G. Kertész Lilla. Miagkeja grófné — Mészáros Gizella. Kitty — Tóth Irma. Dolly — Forgács Rózi. Tverskoj Betsy — Csatai Janka. Norelstone grófné — Harmath Ilona. Cserbatzkyné — Bera Paula. Nasztja — Tárnoki Gizella. Zsófia — Fabián Célia. Karenin — Sebastyén. Oblonszky — Kertész. Wronszky — Góth. Szerpuchovszky — Pártos. Jaschvin — Vándory. Makhotin — Thuróczy. Cserbatzky — Réthey. Matvei — Kormendy. Szergiusz — Lakos Vilma. Wladimir — Gere. Golinoseff — Tarnai. Lavin — Papp.

Látóivaló, — mert hisz a Tolstoj regényét minden művelt olvasó ismeri — hogy a Karenin Anna két főszerepét a Góth-pár fogja játszani. A szereposztásnak ez az érdekessége természetesen a sikernek felét, ha nem háromnegyed részét jelenti. G. Kertész Ella hatalmas művészi feladathoz jutott, olyanhoz, melyet nagy kvalitásai révén megérdemel, Góth Sándor pedig pompás szerepben mutatkozik be ismét a Magyar Színház közönségének.

* Dióssy Nusi — Diósi Nusi. Megirtuk, hogy az aradiak ünnepelt primadonnáját, Dióssy Nusit mára becitálta a rendőrség. Az aradi tulbuzgó bejelentő hivatal ugyanis egyik besugója informálása alapján felelősségre vonta a bájos primadonnát, hogy miért használja a Dióssy nevet, holott másképpen hívják? Mára idézték be s szigorúan megparancsolták neki, hogy az összes okmányait — az oltási bizonyítványával együtt — vigye magával. A primadonna ügyvédet küldött maga helyett, aki aztán igazolta, hogy a divát előtűt Okenfusz Nusinak hívták s a belügyminiszter engedélyével változtatta a dallamos Dióssira. A rendőrség boldog megnyugvással vette tudomásul ezt.

* Estrellita. Epizód a francia portugál háborúból. Az Urania színház Vitális képe mellett most mutatja be azt a művészi képet, melynek itt adjuk a leírását. Abrantes báró összeesküvést sző a Portugália békéjét veszélyeztető napoleoni hadsereg ellen, midőn arról értesül, hogy Junot tábornok átlépte a határt, seregének egyrésze már a

város falai között van és az előőrsek palotájának udvarán ütöttek tanyát. A hazáját forrón szerető báró e hirre fegyvereket oszt szét hívei között és honfiai kötelességükre figyelmezteti őket. A báró leánya: Estrellita, csodálkozva nézi a portájukon letelepülő katonákat, de midőn megpillantja közöttük fiatal, délceg tisztjüket, e férfi kedvéért meghoósítja a franciák udvarián betörését. A tisztet atyja elé vezeti, kinek az átadja Junot tábornok levelét. Abrantes báró a francia sereg vakmerő letelepülését megboszulandó, tanácskozássra hívja barátait, kik elhatározzák, hogy az éjszaka leple alatt megtámadják a pihenő katonákat. Estrellita mindezekről értesül és levelet ír a francia tisztnek, melyben találkára hívja őt. A tiszt örömmel fogadja a szép portugál leány meghívását és midőn katonái lepihennek, felkeresi Estrellitát. Míg a fiatalok szerelmük hevében vallomásokkal üzik el az időt, az udvaron riadalom támad. Puskaropogás vegyül a kardok csörögő zajába: Abrantes báró önkéntes serege megtámadta a francia katonákat. A megrémült tiszt az ablakhoz rohan és midőn látja a mézszárlást, kiszakítja magát Estrellita tartózkodó karjaiból. Hasztalan könyörög neki a leány, hiába kéri: a férfi kardot rántva bajtársai segítségére siet. Későn. Katonái holtan hevernek az udvaron, a támadók elmenekültek. A tiszt Junot táborába rohan, jelenteni a történeteket. Junot a báró palotája ellen vezényli seregét, elfogatja a felkelőket, közöttük Estrellitát is. A statáriális bíróság mindannyiuk kivégzését határozza el és az ítélet végrehajtásával Estrellita szerelmességét bizza meg. Ez önfeláldozó hősiességgel teljesíti kötelességét és midőn Estrellita a francia katonák golyóitól találva, holtan esik össze: a le-sújtott tiszt könyezve borul egyik bajtársának vállára. 241

* Aquarell képek. Edvi Illés Aladár hírneves festőművész ma néhány remekművet juttatott a Weiss Leó órához, melyek egész napon át díjmentesen megtekinthetők.

Belöttek a főispán ablakán.

— A titokzatos revolvergolyó. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 7.

Urbán Iván, Arad vármegye és Aradváros főispánja, aki ma délután a városi közigazgatási bizottság ülésén elnökölt, mikor a bizottság nyilvános ülését befejezte és készült, hogy a gyámügyi felelőseket zárt tárgyalásba kezdjen, egy revolvergolyót vett elő a zsebéből. Hat milliméteres revolverekben szoktak ilyen lövedéket használni. Epea elég ahhoz, hogy egy ember életét kioltsa.

— Ezt a kis játékszert ma reggel az íróasztalomon találtam, — szólott a főispán és mutogatta a veszedelmes jószágot, egy pillanattig mosolyogva, majd elkomorodva a főispán a bizottság tagjainak.

— Hogy került az íróasztalra a golyó? — tudakolják kíváncsian az urak és feszült figyelemmel lesik a titokzatos golyó történetét.

— Nem akarok több jelentőséget tulajdonítani az esetnek — mondotta a főispán — mint amennyi megilleti. Valószínű, hogy meg-gondolatlanúság, vagy gyerekesny az egész. Annyi azonban tény, hogy a vármegyeházban lévő főispáni hivatalnak az Andrássy-térre néző ablakán valaki belőtt revolverrel tegnap este. Atlötte mindkét ablakot és a függőnyt is átlukasztotta a lövedék. Minthogy alulról történt a lövés, a golyó felfelé haladó irányt vett, a padmalyba ütközött és onnan visszapatnva az asztalomra esett. Megtartom emléktül, mert azt hallottam, hogy az ilyen golyók szerencsét hoznak. Jellemző azonban, hogy az Andrássy téren revolvert sütnék el és arról senkinek tudomása nincs. Valószínű, hogy rendőrszem nem volt a közelben, különben érthetetlen, hogy ne csípték volna el a tettest. No, de csak hogy emberéletben nem tett kárt a jókedvű lövedező.

A bizottság tagjai is örvendve vették tudomásul, hogy az ostoba csiny kemoly következ-

mények nélkül végződött, de már szerencse-kívánataikat nem adhatták át a főispánnak, mert hirtelen megnyitotta a gyámügyi felelőviteli bizottság ülését.

Tisza István

a fogyasztási szövetkezetek ellen

Távirati tudósítás.

Arad, október 7.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet biharmegyei fiókja ma délelőtt tartotta alakuló gyűlését Nagyszalontán a vármegye és a város gazda és kereskedő köreinek élénk részvétele mellett. A gyűlésnek kiemelkedő súlyt adott Tisza István gróf beszéde, melyben a hitelszövetkezetek jelentőségét fejtegette és elítélően nyilatkozott a fogyasztási szövetkezetekről. A beszéd agrárellenes tendenciája révén bizonyára országos feltűnést fog kelteni és legjobb cáfolata azoknak a vádaknak, melyek Tisza István grófit, mint a merkantilizmus ellenségét és egyoldalú agrárius érdekek képviselőjét tüntetik fel.

A gyűlés lefolyásáról a következő tudósításunk szól:

Az Országos Központi Hitelszövetkezet nagyszalontai fiókjának megalakulására nagyszámú közönség gyűlt össze. Negyven közleg képviseltette magát a gyűlésen, melyen többek között megjelent Tisza István gróf, Tisza Kálmán gróf, Miskolczi Ferenc főispán, Telegdy József országgyűlési képviselő és még egy sereg vármegyei notabilitás.

A gyűlés a főgimnázium tornatermében folyt le és Tisza István gróf nyitotta meg nagyobb beszéddel. Beszédében a hitelszövetkezetek üdvös voltát fejtegette és rámutatott arra, mily érdeke ez a kisbirtkosoknak, akiket olcsó hitellel lát el és takarékos, józan életre szoktatja őket. Adatokkal bizonyította, mily hasznos célokat szolgálnak a hitelszövetkezetek, ha önzetlenül és kellő erővel vezetnek.

Tisza megnyitója után előadások következtek. Rebák Pál főgimnáziumi tanár a fogyasztási szövetkezetekről beszélt és ilyenek szaporítását ajánlotta Magyarországon. Mások is szót emeltek a fogyasztási szövetkezetek érdekében.

Az előadásokra Tisza reflektált feltűnést keltő beszédben:

— Mindenekelőtt konstatalem, — kezdte — hogy a felolvassó nagy tévedésben van, amikor külföldi példákra hivatkozással állapítja meg a fogyasztási szövetkezetek szükségességét és célszerűségét. A németbirodalmi, valamint az ausztriai viszonyokat nem lehet itt összehasonlítani. A magyar nép hitelszövetkezetek alapítására elég érett, azonban fogyasztási szövetkezetek vezetésére kellő érettséggel nem bír. A külföldön a fogyasztási szövetkezetek valóban erkölcsnemesítő hivatást töltenek be, azonban nálunk a fogyasztási szövetkezet csak azt jelenti, hogy az illető faluban egy új kocsmát nyit meg. Ma még Magyarországon a fogyasztási szövetkezetek csak ebben állanak.

Tisza ezután áttért arra, hogy a földérték emelkedése milyen veszedelmes következményekkel járhat. Helyteleníti ezt a tendenciát. Az a nagy földéhség és mohóság, amely most a magyar nép körében uralkodik, igen káros és veszélyes, mert bekövetkezhetik az az idő, hogy a földek értéke elemi csapások, árvíz stb. következtében alább száll és akkor a kisgazda a nagyobb értékű földre felvevő kölcsönt és terheket nem képes letörleszteni.

A parcellázás tekintetében az a véleménye, hogy helyes, ha a magyar nép között birtokokat parcelláznak, azonban nem szabad a földek árát forszirozni és óvakodni kell attól, hogy feleslegzött áron vásárolják meg a földeket.

Beszélt még a pénzintézetek és a szövetkezetek együttműködésének harmóniájáról és hangoztatta, hogy a hitelszövetkezetek egyáltalán nem akarják megátámadni a pénzintézetek ekzisztenciáját, hanem együttesen a hitel-

igények minél teljesebb és tökéletesebb kielégítését célozzák.

Mégegyszer buzdítja a vezetőket, hogy önzetlenül teljesítsék feladataikat. Elégedjenek meg minimális honoráriummal és vegyék mintául azt a munkálkodást, amelyet Geszten ők kifejtének és amely által a lakosság jóléte már nagy mértékben emelkedtben van.

Tisza beszédét élénk ovációkkal fogadták.

Harc a gyermekért.

— Az apának ítelt leánya. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 7.

Aradváros gyámügyi felelőviteli bizottsága, amely a városi árvaszék felettes fóruma, ma érdekes, regényes mozzanatokban bővelkedő ügyben hozott határozatot. Egy hét éves kis leánya körül folytatott harcot az apa és az anya és ebből a küzdelemből az előbbi került ki győztesen. A gyámügyi felelőviteli bizottság visszaadta a kisleányt apjának, akitől az anya a szó teljes értelmében elrabolta a gyermeket egy évvel ezelőtt.

Az ügy előzményei a következők:

Földes Soma, az Arad Csanádi Gazdasági Takarékpénztár főkönyvelője körülbelül nyolc évvel ezelőtt megrősült. A házasság, amelyből egy kis leánya született, — nem volt boldog. Nehány év után a házasság, miután a kölcsönös vonzalom megszűnt, válásra határozották el magukat. A gyermeket mindkető magának akarta megtartani és miután e felett nem jutottak megállapodásra, a bíróságra bízták a döntést. A bíróság a feleket elválasztotta és a kisleányt az anyának ítélte oda. Földes, aki rajongással csüngött gyermekén, hasztalanul spellelt a felsőbb bíróságokhoz, a törvényszék ítéletét a tábla és a Kuria is helyben hagyta.

Röviddel az elválás megtörténte után az asszony újból férjhez ment egy pestmegyei gazdálkodóhoz. Második férje keresztény volt és az asszony is áttért a katolikus vallásra. Egy év múlva ebből a házasságból gyermek született. Földes ekkor beadvánnyal fordult Aradváros árvaszékéhez. Beadványában arra kérte az árvaszéket, hogy kisleányát adják vissza neki. Feletégre másdazor is férjhez ment, még pedig nem valami magyaros emberhez, aki az ő gyermekének mostohaapja, a házasságból egy gyermek született és ő attól fél, hogy kisleányát nem fogják olyan szeretetben részesíteni és úgy felnevelni, mint amint a gyermek megérdemel és mint amilyenben ő részesítendő. A mostohaapa nem bánhat vele oly gyöngédséggel, mint ő, akinek a szívéhez van róve és az anya szeretete is inkább a vele élő férfi gyermekei felé irányul.

Az árvaszék elfogadta ezt az érvelést és a hat éves leánykát kiadta Földesnek. Az anya azonban ebbe nem nyugodott meg és a felsőbb fórumoknál keresett orvoslát, azonban ezek is Földes álláspontjára helyezkedtek és az asszonyt kérelmével elutasították.

— Az anya ekkor erőszakos lépéshez nyúlt. A múlt év december havában kocsival megjelent a Weitzer János-úcai elemi leányiskola előtt, kihívatta a kis leányt, felkapta és elszöktette Budapestre. A kis leányt nem adta vissza Földesnek, sőt a gyermeket, aki addig zsidó vallású volt, áttérítette a római katolikus vallásra.

A kétségbeesett apa gyermekrablás bűntette miatt feljelentést tett az asszony ellen. A vizsgálat meg is irdult és most is folyamatban van. Közben az anya újrafelvételi kérvénnyel fordult az árvaszékhez, amely ennek helyt adott és óriási meglepetésre, teljesen követke-

zetlenül eredeti álláspontjához, kimondotta, hogy miután az anya boldog házasságot él és az a ténye, hogy gyermekét erőszakkal is megszerzeni igyekezett, csak rajongó szeretetének bizonyítéka, a kis leányt neki ítélte oda.

Ezt a fejtetőre állított logikát Földes nem volt hajlandó elfogadni és ügyvédje, Krenner Zoltán dr. útján megfeleltette a határozatot, amelyet a gyámügyi felelőviteli bizottság ma meg is változtatott és elrendelte, hogy a gyermeket adják vissza az apának, mert az árvaszéknek nem volt rá oka, hogy eredeti határozatát megváltoztassa.

Mint hogy az anya nem hajlandó a gyermeket kiadni, a mai határozat alapján közigazgatási úton végrehajtást fognak vezetni ellene és Földes így rövid idő múlva boldogan nevelheti föl kis leányát.

HIREK.

Milliók jótékony célra.

Laky Adolf és Emmer Kornél végrendelete.

(Fővárosi tudósítók telefonjelentése.)

Arad, október 7.

Laky Adolfnak, a nemrég elhunyt dúsgazdag magánzónak végrendeletét ma bontották föl. Laky életében csöndesen, föltűnés elkerülésével áldozott a jótékonykodás oltárán, halálával pedig harmadfél milliónyi vagyona szintén humánus célokra jut. Két millió 535 ezer koronát a következő intézményekre hagyott:

A budapesti ref. templom építésére	560 ezer korona.
A budapesti ref. főiskola tanulóinak	75 " "
Szegény teológusoknak	21 " "
Zuglói református templomnak	80 " "
Tudományos Akadémiának	400 " "
Hirlapírók Országos Nyugdíjintézetének	21 " "
Magyar írók segélyezésére	21 " "
A Nemzeti Színház nyugdíj-alapjára	21 " "
Emke részére	42 " "
Femke részére	20 " "
Tüdőbetegeknek	300 " "
Szegény gyermekek kórházára	20 " "
Bethesda kórházra	15 " "
Poliklinikára	100 " "
Protestáns országos árvaház	80 ezer korona.
Orsz. tanító árvaház	21 " "
Jozefineum árvaház	21 " "
Erzsébet leányárvaház	15 " "
Fehérkereszt leányárvaházakra	200 " "
Vakoknak	21 " "
Gazdasszonyok intézetének	21 " "
A mentőknek	240 " "
Nagypesti ref. társaság	105 " "
Debreceni ref. kollégiumra	14 " "
Pápai ref. kollégiumra	14 " "
Budapesti arany és ezüst művesek nyugdíjgyűlésének	240 " "

Budapestről jelentik: Emmer Kornél dr. Rupp Zsigmond kir. közjegyzőnél letételezett végrendeletét tegnap hirdették ki az I—III. ker. járásbírósnál. Ennek lényeges tartalma ez: Emmer Kornél budapesti ingatlan vagyona — az időközben elhalálozott édesanyja haszonélvezeti jogának fentartása mellett — tulajdonul nejjének hagyta és pedig azon rendelkezéssel, hogy mindkettőjüknek halála után az összes ingatlanok kulturális célra létesítendő alapítványul a magyar államra szálljanak át. A szülővárosában, Nagyszombaton levő összes ingó-

és ingatlan vagyona eladásuk és annak vétel-árából egy, a budapesti parkklubhoz hasonló kaszinó létesíttessék — még pedig a hazardjáték kizárásával.

Beavottak szerint az ily módon közöldre szálló vagyon több mint öt milliót tesz ki.

— Időjárás. Az aradi meteorologiai intézet jelentése szerint e hó 8-án az időjárás: változás nem várható.

— Magyar miniszterek Bécsben. Bécsből táviratozzák: Az osztrák miniszterelnökségen ma közös minisztertanács volt, amelyen megjelentek mindkét állam kormányelölői és a két pénzügyminiszter. Az értekezleten, amely este fél 7 órakor ért véget, a bankszabadság meghosszabbításáról tanácskoztak. Erről a kérdésről az osztrák-magyar-bankkal még nem tárgyalt a két kormányelölő, csupán egymást tájékoztatják álláspontjukról. A jövő hét végén folytatják a tanácskozásokat. Lukács László holnap utazik vissza Budapestre, Kluen-Héderváry pedig holnap megy Schönbrunnba kihallgatásra a felséghez.

— A miniszterelnök adója Győr megye új virilistáinak névsorából közöljük a következőket: Pannonhalmi főapátság 43267 01 K, Eszterházy Miklós Mór gróf 37021 54 K, Győri székeskáptalan 31,283 54 K, Győri püspökség 22,899 38 K, Kluen-Héderváry Károly gróf 19,246 98 K, Wenckheim Frigyes gróf 14,767 45 K, idb. Eszterházy Pál gróf 10,019 93 K, Lévay Ferenc báró 8,114 19 K.

— Tisza István gróf egy aradi egyesületnek. Tisza István gróf, Arad város országgyűlési képviselője 200 koronát adományozott az Aradi Első Betegsegélyző és Temetkezési Egylet humanus céljaira. A nagylelkű adományért ezúton mond köszönetet az egyesület elnöksége.

— A kalocsai érsek — mint Kalocsáról jelentik — este elvesztette eszméletét. Minden órában várják a katasztrófát.

— Bartók államtitkár Aradon. Előkelő vendégei voltak néhány napon át az aradi jószágigazgatóságnak. Bartók Imre földművelésügyi államtitkár, Lovass Sándor és Zsedényi Béla miniszteri tanácsosok több napon át tartottak vizsgálatot a jószágigazgatóság vezetése alá tartozó telepeken és a központban. Az államtitkár legmelegebb elismerés hangján nyilatkozott Csernovics Diodor miniszteri tanácsos, igazgató előtt a látogatásról. Ma este a tisztikar bankettre gyűlt össze a Központi-szállóban, amelyet a fővárosi vendégek tiszteletére rendeztek.

— Ujoncok bevonulása. Mozgalmas élet volt ma az aradi várbán. Ma vonultak be ugyanis az ujoncok, akiknek átvétele ezidén kissé nehézkesen történik. A kolera való tekintettel minden ujoncot, mielőtt a kaszárnya területére lép, egyenként megvizsgálják, okmányait pontosan átnézik és megállapítják, hogy kolera mentes helyről jön-e, mert kiki csak ez esetben kezdheti meg a gyöngyöletet.

— Manuel kedvesének levele. Bécsből jelentik: A Neus Wiener Tageblattnak Gaby Deslis levelet írt, amelyben valótlannak mondja azt, hogy ő valaha a lisszaboni királyi palotában lakott volna. A király csak barátja volt — így írja — akiben nem „gyökeret” látott, hanem őszinte barátsággal viseltetett iránta. Az újságírók sokat háborgatnak és én nem — írja — győzők az interjúkra feleletet adni. Csodálatos, hogy most egyszerre mindenfelől horribilis szerződésekét kínálnak; még Amerikából is kapok csodás ajánlatokat. Azt mondhatom, hogy roppant kellemetlen nekem ez az egész mozgalom.

— A kolera. Budapestről jelentik: A belügyminiszteriumba ma 9 gyanús megbetegedést és 2 halálesetet jelentettek be. — A Mura menti Bruckból táviratozzák: Mohácsról 3 önkéntes rukkolt be a 21. tábori vadászrezredhez. A kózkórházba vitték őket, ahol megállapították, hogy az egyik ürülékében kolerabacillusok voltak; érdekes, hogy az illető katona ennek dacára nem beteg.

— Halált okozó baleset. Megirtuk lapunkban, hogy Takács Sándor, a vaggongyár fűgező munkása szerencsétlenül járt. Egy kazánrész esett rá. A súlyos sérülésekkel kórházba került munkás ma reggel kiszanvedett. Holttestét az ügyesség indítványára a törvényszéki orvosok felboncolják, hogy a sérülések nagyságát megállapíthassák. Erre az adatra a büntügyi eljárás folyamán lesz szükség, amelyet ma indítottak meg.

— Váltóhamisító árvaszéki üllők. Kecskemétről jelentik: Tegnap egy 34 év körüli elegánsan öltözött férfi jelentkezett Gyálkai Sándornál, a kecskeméti ügyészség vezetőjénél és jelentette, hogy ő Szegő József ceglédi árvaszéki üllök, váltóhamisítás miatt letartóztatását kérte. Az ügyész felszólítására Szegő elmondta, hogy két ceglédi ügyvéd nevére több váltót hamisított. A váltók egyike, egy négyszáz koronás, mostanában fog lejárni a Ceglédi Takarékpénztárnál és mivel pénze nincs kiváltani, öngyilkosságot akart elkövetni, de nem volt hozzá bátorsága és azért ment az ügyész ségre. Az ügyész azonnal telefonált az említett ceglédi bankhoz, a honnan megerősítették Szegő vallomását, mire az ügyészség azonnal letartóztatta Szegőt, aki ebbe belenyugodott.

— Buza Barnát párbajra utasították. Sátoraljujhelyről jelentik, hogy ma döntött az a párba bíróság, amely Andrássy Gyula gróf elnöklésével ült össze Meczner Gyula főispán és Buza Barna szerkesztő lovagias ügyében. A párbajbírók úgy döntött, hogy Buzának kötelessége fegyveres elégtételt adni a Meczner főispán ellen elkövetett sértésért.

— Merénylet egy gépgyáros családja ellen. Budapestről jelentik: Rathbauer Mária, fiatal csodálatos nemrég szegődött el Reder gépgyáros családjához. A leányt, mert rosszul viselte magát, gyakran megszidták. Ezért ma szublimátot kevert a család levesébe, de mielőtt ettek volna beöle, és irreverték. A leány megszökött. A rendőrség körözi.

— Bepereit főhercegi nevelő. Hívák Franciska Lipót Szalvátor főherceg konyháján volt alkalmazásban, míg egészséges volt. Azonban beteg lett és elbocsátották. Beteggé tette egy ifjú főherceg, Lipót Szalvátor tizenkét esztendő fia, aki éppen olyan csintalan és pajkos mint akármilyen polgári szülő gyermeke. Nevelő oktatta, formálta és tanította, de azért mégis óriási bajt okozott egy óvatlan pillanatban. Kuncz Lajos százados, a főhercegi nevelő egyszer magára hagyta fenséges tanítványát, aki a keze ügyébe esett vasbottal úgy vágta hátba a konyhában foglalatokodó Hovák Franciskát, hogy most a leány annak a betege. Mikor a leány beteg lett, elbocsátották a szolgálatból és az a főhercegi udvartól kért kártérítést, amiért nyomorákká tette a fiatal főherceget. Elutasították. Mint Bécsből táviratozzák a leány édes atyja utján ma a törvényszékhez Kuncz százados ellen adott be tizeszer koronás kártérítési keresetet, melyben az említett összeget mint tájékoztatódíjat, továbbá havi száz koronát mint tartásdíjat követel. Azt állítja, hogy fájdalmi miatt keresetképtelen.

— A sereg felépése e hó 8-án, vasárnap délután 3 órakor a rendez helyen értekezletet tartanak.

— Perzsaszőnyeg raktáram Deák Ferenc utca 40. sz. alatt megnyit. Tisztelettel Schwarz Zsigmond. 3696

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére. — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 279

A kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvényél, cukorbetegségnél, vörhenyél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatása.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban.

SCHULTES ÁGOST Szinye-Lórándi Salvator-forrás-üzlet, Budapest, Rudas közp. 8.

TARKASÁGOK!

(Ha az orvos referál.) Egy aradmegyei szolgabíró, aki nemrégiben végezte fegyvergyakorlatát, alig, hogy levetette a csillogó uniformist, azonnal a járásába sietett, hogy elérvált hivatalában felgyülemlött sok restanciát valahogyan hamarosan legyűrje. Amint belép a főszolgabíró hivatalba, a járásorvossal találkozik, aki nagy örömmujongásban tört ki a szolgabíró láttára.

— Na, csak hogy végre itt van megint szolgabíró ur, alig tudtam már kivárni. Annyi a referálai valóm, hogy sok. A sok hivatalos ügy miatt a magánpraxisomat teljesen elhanyagoltam.

A szolgabíró csak hallgatta egy ideig a járásorvos siránkozásait, majd kifakadt:

— Ugyan édes doktor ur, de nagyra van ezzel a referálásokkal. Pedig ha egy járásorvos referál, az körülbelül úgy veszi ki magát, mint amikor az ezredorvos lovagol.

(A vidéki komédiás.) Ujházi mester a nyáron Abbáziában volt, ahol megismerkedett egy vidéki komédiással, egy harmadrendű színtársulat tagjával, aki igen szerencsésen nősült. Beismutatta a mestert feleségének és estére együtt vacsoráztak. Ujházi, mint mindig, elragadóan bájos és lekötelezően kedves volt, a vidéki színész pedig impertinens szerénytelenséggel beszélt a saját művészi alkotásairól, főként Constantin abbéról. Egyszerre csak nagy jóindulattal kérte Ujházit:

— Mondja csak kedves mester, ki játssza az én szerepeimet a Nemzetinél? . . .

(Nyáray Antal mint násznap.) Nyáray Antaltól, a szegedi színház művésztől eddig mindenki azt hitte, hogy ő az ezereztendő híres Nyáray familia lombos fájáról való ág. Most aztán kiderült, hogy Nyáray nem is ezer, hanem egy háromezerhatszáz esztendő családának a sarjadéka. Tegnap délbán ugyanis a szegedi színház karzemélyzetének két kedves és ifjú tagja frigyot kötött. A vőlegényt Kállai Károlynak hívják, a menyasszonyt pedig Szokoly Margitnak. Nyáray Antal, mint igazi jószívű bohém, a könyvezésig meg volt hatva, amikor az ifjú és tehetséges Kállai őt, mint a társulat legkomolyabb tagját, felkérte násznapnak. Sokan kételkedtek ugyan egy olyan házasság komolyságában, amelyet Nyáray vezet. Az anyakönyvi nézőtér ebből az alkalomból teljesen megtelt. A két címzereplő összejátékát Balogh József, mint anyakönyvvezető simitotta el. A jelenetés közben az anyakönyvvezető nagy monológot mondott, közben tapintatosan érdeklődött a násznapok személyazonosságára iránt.

— Jóska! Mi van veled, hogy nem ismered? — kiáltott fel Nyáray. — Én vagyok az Eckstein, az Eckstein Ármán...

...És Nyáray, az elpusztíthatatlan kedvű Nyáray ezúttal nem is tréfált, mert az színvalóság amit mondott:

— Az én nevem Eckstein Ármán...

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Elítelt Tisza-ellenes tüntetők. Szegedről jelentik: Tisza István gróf legutóbbi szegedi szereplése alkalmával nagy tüntetések voltak a városban. Mikor az állomásról jövő kocsisor a Széchenyi térre ért, tojással hajigálták meg a vendégeket. Két tojás Tisza István grófot talált, egy pedig a mellette ülő Jászal, Géza apát mellére esett. A rendőrök eleinte tapintatosan akarták hátraszorítani a tüntetőket, akiknek haragja ekkor ellenük fordult. Valóságos közepor hullott a rendőrökre. Különösen kivált a hajigálásban Fazekas Imre munkás, aki Kezi levasrendőrparancsnokot sujtotta főbe egy hatalmas ködarabbal. Buklin Frigyes és Bakó József detektívek elő akarták állítani Fazekast, de ennek segítségére sietett Török Imre közműves, aki mellen ragadta a detektíveket s barátját ki akarta szabadítani. Török Imre és Fazekas Imre ellen hatóság elleni erőszak és igaztás miatt büntügyi eljárást indítottak. Ezt az ügyet esütőtörökön tárgyalta a szegedi királyi törvényszék büntető tanácsa. A bíróság Fazekast 1 hónapi, Törököt pedig 8 napi fogságra ítélte.

§ A privigyei petíció. Budapestről jelentik: A Kuria ma déli negyedegy órakor, Zachár Emil elnöklésével, kihirdette az ítéletet Rudnay Alajos petícióval megtámadott privigyei mandátuma ügyében. A Kuria elrendelte a bizonyítási eljárást a petíció második és negyedik fejezetében foglalt állítások dolgában.

§ Elítelt lelkész. Megirtuk arakidejér, hogy Sulyok István csinádapácsi plébános 1908. novemberben összehadott egy párt anélkül, hogy előzőleg a hirdelési határidő lejárt volna. A szegedi királyi ügyészség házasságkötéskörüli vétség miatt vád alá helyezte a plébánost, akinek ügyében ma ítélkezett a szegedi törvényszék büntetőtanácsa. Sulyok azzal védekezett, hogy azt hitte, lejárt már a hirdelési határidő, különben is az anyakönyvi hivatalnak zaklatását látta. A plébános — előadása szerint — leginkább azért adta össze a párt, mert már a násznép is együtt volt, mindenki készült a lakodalomra s határozottan tudta, hogy az ifju pár egyházkötés nélkül is összekelt volna. Inkább magára vállalta a felelősséget, semhogy a kálvart adott volna az ifju párnak — habár ideiglenesen is — a vadházasságra. A bíróság máltányolta a plébános védekezését s ezért házasságkötés vétségéért csak negyven korona pénzbüntetésre ítélte. Az ítéletet a nővel a ítéletében felfüggesztette a bíróság.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi gabonavásár.

— Az Aradi Hírlap tudósítójától. —

Arad, okt. 7.

A gazdasági közönségtől beérkezett hírek szerint a mezőgazdasági állapotra kedvező idő jár, a vetések jól állanak.

A gabonüzlet irányzata szilárduló.

A mai piacon eikelt:

1500 mm. buza	9 30—9 80
1000 mm. rozs	6 40—6 50
300 mm. új tengeri	4 20—4 30
100 mm. ó tengeri	5 60—5 80
100 mm. zab	7 40—7 50
100 mm. árpa	6 50—6 60

Az árak ötven kilogrammonként, koronákban értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, október 7.

Amerika 1/2-el olcsóbb. Kínálat, vételkedv korlátolt, 20 ezer mm. tartott.

Az árak 50 kilogrammonként számítva:

Rozs 1910. októberre	10 28	10 39	10 28	10 29
Buza 1911. áprillisa	10 47	10 48	10 45	10 46
Rozs 1910. októberre	7 48	7 49	7 48	7 49
Zab 1910. októberre	7 79	7 80	7 78	7 79
Tengeri 1911. májusra	5 55	5 56	5 54	5 55
Rozs 1911. áprillisa	7 95	7 96	7 94	7 97
Zab 1911. áprillisa	8 34	8 35	8 32	8 34

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Okt. 7. —

Magyar aranyjárdék 4%	111 75
Magyar koronajárdék 4%	91 70
Magyar koronajárdék 3 1/2%	81 —
Magy. földteherm. kötvény 4%	92 25
Horvát-szlavon földteherm. kötv. ny	94 —
Magyar nyeresémsorsorogy kölcsön	224 —
Tiszaszab. és szegedi sorsorogy kölcsön	156 —
Osztrák járadék papírban	93 10
Osztrák járadék ezüstbe	96 75
Osztrák járadék arauyban	115 50
Osztrák koronajárdék 4%	93 10
1860. évi osztrák államsorsorogy	170 —
Osztrák-magyar bankrészevény	18 80
Magyar hitelbank-részevény	854 —
Osztrák hitelintézeti részevény	669 —
Osztr.-magy. államvasuti részevény	761 50
20 frankos arany (Napoleonador)	19 97
Német birodalmi marka	117 52
London vista	240 40
Páris vista	95 22
20 márkás arany	23 50

Budapest kőbányai sártéskereskedelem.

— Okt. 7. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban — állérig; közép páronként 300—400 kilogrammig — rjedő sulyban — állérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammonon felül sulyban 147—149 fillérig; fiatal közép páronként 251—323 kilogrammig terjedő sulyban 152—164 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban 160—164 fillérig.

Sértéslétszám: okt. hó 4. napján volt készlet 33964 darab, okt. 5. napján felhajtott 83 darab, okt. 6. napján elszállított 117 darab, okt. 6. napjára maradt készletben: 33,670 darab. A kikott sártés üzlet irányzata változatlan.

Felelős szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1910. évi október hó 8-án:

B) börtlet.

B) börtlet.

Rozmaria néni.

Vígjáték 4 felvonásban. Írta: Vajda Ernő.

SZEMÉLYEK:

Rozmaria néni Pellinusné E.	Pista ur	Vársay Jenő.
Zeuzsika, huga Vend. ey V.	Az öreg doktor Polgár S.	
Az öreg báró Heitai Jenő.	Az ügyvéd Dely Lajos.	
A fiatal báró Boregi S.	Parasztleány Bizza P.	

Kezdete este 7 és fél óraker.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. okt. 8-án, szombat:

1. A kanári. Humoros. — 2. A Volga mentén. Látványos.
3. Honleány. Dráma. — 4. Kecsece ur fogadása. Humoros. — 5. Mese a szép mosónőről. Színes felvétel. — 6. Bstrellita. Epizód a francia portugál háborúból. Történelmi dráma. — 7. A kerékpáros szolga. Humoros. — 8. Vitális, az utolsó bihari haramia.

Előadások 6 órától kezdve.

Keljárak: I-ső helyi kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTTÉR.

Értesítés.

Gyermek Dusan műszerész alkalmazásomból kilépett és nevében semmiféle ténykedésre felhatalmazva nincsen.

Magyban szíves tudomásukra hozom tisztelt üzletfeleimnek, hogy nagy áldozattal Magyarország legelső műszerész cégétől (Sándor és Társa) egy főműszerészt nyertem meg, aki bármilyen javítást igazi szakértelemmel végez.

Tisztelettel
Ziffer Sándor

írógép-vállalata

Ferray-u., gr. Hunyady-palota.

3805

A „Gambrinusz” sörház éttermében

szombaton, október 8-ától kezdve minden este

André Argényi József Budapest népszerű karmesterének ujjászervezett 10 tagu

szalon női zenekara hangverseny.

Szabad bemenet. A n. é. közönség szíves pártfogását tisztelettel kéri

Novotny Lajos.

Vasárnap délelőtt 10 órától, délután 5-től.

Dr. Halász-féle

„Sanitol”

törv. védett

száj- és fogápoló szer.

A fertőzőbetegségek ellen ideális védelmet nyújtó, a száj és terek nyálkahártya, valamint a fogak epitelii ellenállóképességét, kitűnően erősítő, a forgalomban levő eháblonos összetételű hasonló szerektől teljesen elütő, épilettani alapon készült, a fogak remlását megelőző, a száj, terek és nyelv mindenképp betegséget, mint öblögető, sokszorosan bevált, új szakorvosi készítmények. Kaphatók használati utasítással: Vojtek és Weisz drogueriájában Araden. Nagy üveg szájvíz 2 K, kis üveg 1.20. Fogpor 1 K. Ideális száj és jó fogkefék 1.40 K. 2724—

Soha többé!

nem eserélem szappant, amióta a BERGMANN-féle (Steekenpferd védjegyű) LILJOM-SZAPPANT — Bergmann és Tea Tetschen a. E. gyártmánya — használom, mert ez a leghatékonyabb győgszappan nyári szepők etien, nemkülönben e szappan által szép, puha „taint” kap az arc. Darabja 80 fillér. Kapható minden gyógyszerárban, drogueriában és parfümeriában. 962

Kérje csak a valódi

Kiváló tolett szer. 2691

Szárazer eszládnál használatban.

A bőrt puhává, fehérré és egyben ellenállóképesé teszi a kellemetlen időjárás ellen. Csakis a vörös 15, 30 és 75 filléres dobozokban. Valódi Kaiser Borax-Szappan 80 fill. Tola-szappan 40 fill.

GOTTIEB VOITH Wien III/1

Kapható: Vojtek és Weisz, Färber Testvérek, Dürr Kocsárd és Schaffer Benjáminál.

Egy ügyes
kifutó fiu
azonnal felvétetik.

Alványfa anyag eladás.

Eötvös utcai bidnál külön-
féle méretű gömb fenyőanya-
gok, építkezésekhez igen alkal-
mas, olcsó árban eladó. Bő-
vebbet kint a hidnál

Tóth Lajos,
hídszerelési vállalkozó. 8779

Ügyes kárpitos

olcsón ajánkozik házakhoz dol-
gozni úgy helyben, mint vidékre.

Vidékre árfelémelés nélkül.

Stáhl M.

Bercsényi Miklós-utca 32. 8435

18745—1910. kh. sz.

Hirdetmény.

Aradváros kapitányi hivatala
által közhírré tétetik, hogy a jár-
ványra való tekintettel Nyitra
vármegye Vágsellyei járás terüle-
tén, nevezetesen Vágsellyén no-
vember hó 23—24 én és Farkasd
községben november hó 8. és de-
cember hó 6-án tartatni szokott
országos vásárok megtartva nem
lesznek.

Arad, 1910. évi október hó 4.

Sarlof,
főkapitány.

Diamant Jenő

épület- és díszmű-bádogos

Műhelye és
kész áru raktára: Ka-
zinczy-utca I. (Polgári flutsko-
léval szemben.)

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul
a Hajós-főle Anagallin
használata által, nem
piszkít, nem ragadós,
kezelése igen egyszerű. Ára egy üvegnek utasítással
együtt **70 fillér.** 421

Szab és kézizzadás

azonnal és
teljesen el-
mulik ha az
izzadó ré-
szerek „Peppo“-val eceteljük A mirigyeket kiszá-
ritja, a váladékot megszünteti és tökéletesen szagtala-
nitja. — Egy üveg ára utasítással együtt 1 korona.

Poloskák

kiirtása a legmegfelelőbb módon
és teljesen „Phenol-sav“-val
eszközölhető. A butorokat nem
rontja, a poloskának még a pe-
tét is kiirtja. Szaga nem kellemetlen s kezelése rendkívül
egyszerű. Egy üveg ára 70 fillér.

Hajvesztő

„Depillor“. E csodabátásu
szerrel minden oly helyről, ahol
a hajnövés alkalmatlan, mint az
arc, nyak, kezek, azt egy pár
perc alatt minden fájdalom nélkül eltávolítja. — Ára
utasítással együtt **1 korona.**

Ideális

legjobb, legtartósabb gummi óvszer a
„NITER“. A világ legjobb preser-
vativa. — 6 darab egy eredeti do-
bozban **2 korona.**

Fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Arpád

gyógyszertárában ARAD,
Andrássy-tér 22. sz.
a megyeházzal szemben. —

Tűzifa!

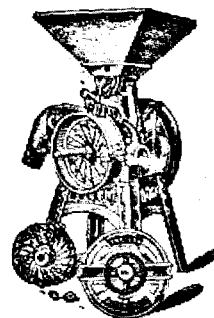
Igen tömören ölezve,
jutányos áron kapható

Dengl Lajos fatelepén

Kossuth-utca végén, a régi
temető mellett. 3777

Tűzifa!

Az újonnan elkészült nagy gyártelepeink folytán legújabb
gépi berendezésekkel különösen szállítóképesek vagyunk és szál-
litunk elismert kiváló fogantatásban:

Takarmánykészítő gépeket,
Szecskavágókat, répavágókat
darálókat,
Takarmány-füllesztőket,
Trágyalé-szivattyukat,

valamint minden egyéb gazdasági gépeket legújabb és bevált szerkezetben.

MAYFARTH PH. és TSA
BÉCS, II., TABORSTRASSE 71.

Árjegyzékek ingyenés bérmentve. — Képviselek és viszontelárusítók kerestetnek. 3701

Kirakatainkban állandó újdonságok vannak — azok megtekintését kérjük.

Őszi és téli új divatkelet

nagy választékban már megérkeztek; — az eddigi kelméktől teljesen el-
szinű finom costum kelmék páratlan nagy választékban.

Szövet raktárunk egyik különleges osztályát képezi hatalmas v
— specialis fekete és tegethof costum kelmék — melyek külön-
teljesen cseppmentesek és nem fényesednek ki.

Rosenblü

Kirakatainkban állandó újdonságok vannak — azo

APRÓ HIRDETÉSEK.

Ügyes gépirónő

állást keres, ki már alkalmazva volt. Cím a kiadóban.

Egy iskolás fiú

elvállal tanítványt koszt és kvártélyért. Cím a kiadóban. 3798

Julányosan készítek

dívtos és egyszerű bluzokat, pongyolákat, aljakat, igazításokat vállalok, munkát vállalni házhoz is megyek. Tóthné, Választó utca 55. földszint balra. 3799

Egy Aradon létesítendő

nagy jövőjű üzlet megkezdéséhez csekély tőkével finanszírozó társat keresek. — Ajánlatokat „Vagyont szerzünk” jellegével a kiadóhivatalba. 3800

Intelligens

izr. családból való középkorú házvezetőnőt keresek, ki a főzésben teljesen jártas. Levélbeli ajánlatok özv. Szécsényi Adolfné Weitzer János-utca 12. sz. címzendők. 3801

Kész talicskák

nagyban és kicsinyben, vasalva vagy anélkül olcsón kaphatók. Viszont elárúsítók kedvezményben részesülnek. Geiszel jármű- és faárugyár Miksa-utca 2—3. 2505

Kiadó lakás

a Sárossy-utcában egy 5 szobás földszinti lakás az összes mellékhelyiségekkel. Bővebbet Fenyves Károly műépítész irodája nyújt (Kazinczy-u 11.) Ugyanott egy borospince kiadó. 3740

Izr. ünnepekre

való magyar és német fordítású díszes és közönséges ma k z ó r o k és imakönyvek nagy választéka. Igen olcsó árak. Izr. üdvözlő lapokban eredeti újdonságok. Nagy levélpapír-vásár. üzleti könyvek gyári raktára. Irodai kellékekben különlegességek. Vidékre is postai kiszolgálás. Kerpel László könyv-, papír- és papírkereskedése, költő utca 8. szám. Telefon 385. sz. 525

Raktáros.

Valamely gazdaságban használható mesterséghez értő raktáros keresetlik gazdaságba, azonnali belépésre. Cím a kiadóhivatalba. 3807

Jó írásu

tanítóképzőt járt fiatalember díjnoki állást keres Megkeresések „Művész 3” főposta restanté. 3804

Szerény igényű

magyar, német irodistanó kerestetik, fizetés teljes elátással meg egyezés szeri. Rosenfeld Samunál, Nagybecskerek. 3803

Keresünk

szerkesztőségünk részére értelmes kifutó-legényt, jelentkezni lehet a kiadóhivatalban.

Őszi Divat Album

utcai, házi toilette, costum, blous és sly, valamint gyermekdivat album. Összesen 900 divatképet tartalmaz a vaskos 70 oldalas könyv, ára 250. Kapható Ingusz I. és Fia könyv-, zenemű- és papírkereskedésében Arad, Andrásy-tér 16 és Weitzer János-utca. 671

Eladó méh

80 család kupkasban, 50 kaptárban. Goldis Demeter Berzova. 3770

Négy polgárit végzett

urileány, bármilyen foglalkozást keres. Leveleket „Törekvő” jellegére a kiadóba kér. 3795

Ház eladás.

Ujaradon a Rozália-utca 9. számú ház szabad kézből azonnal eladó. 3778

Egy intelligens leány

ajánkozik gyermek mellé vidékre a varrásban jártassággal bír. Levélbeli megkereséseket „Szorgalmas 23.” aradi főpostára 3784

Csemege szőlő

legfinomabb zamatu, kicsinyben 64 fillér, nagyban 60 fillér kilogrammonkénti árban ajánl: Hamory-gazdaság Arad, Deák Ferenc-utca 8. szám. 3778

Kiadó

egy nagy pincehelyiség. Műhelynek vagy raktárnak igen alkalmas. Bővebbet Weitzer János-utca 13. 3697

Szakás

2 szoba, konyha, zárt folyosó, esetleg nagy gyümölcsös kert el együtt kiadó. Arad, Demeter-utca 111/a. 3458

Makszorok

és egyéb izraelita imakönyvek magyar és német fordítással. Üdvözlő levelezőlapok. 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár havonként K. 1— feljebb. Iskolaszerek új és használt iskolakönyvek nagy készlete. Krausz Paulin, Színházépülete. Telefonszám 511. 511

Jókarban levő

női ruhák jutányos áron eladók Kápolna-utca 4. sz. alatt.

Ha cigarettázik

használjon Progress szivarkahelyet. 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 240. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papírkereskedésében Arad, Andrásy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1851

Komptoirista,

a magyar és német levelezésben jártas, kerestetik mielőbbi belépésre, a horvát nyelvet is bírók előnyben részesülnek. Szakmabeliek küldjék ajánlataikat eddigi tevékenységük és fizetési igényeik feltüntetésével 3802

Bäumel, Steiner és Társa

c'gnek

szilvorumfőzde, Lugos.

Alkalmi vételek

és eladások

ékszertárgyakban

arany és ezüstművekben, Arad legnagyobbra és ékszerártaira

Deutsch Izidor

órák és ékszerész

Weitzer János-utca, Minorita-palota

Zálogcédulák

arany és ezüstművek, gyémánt és briliáns tárgyak a legújabb árban megvételek vagy más tárgyra átvételek. TELEFON 488. TELEFON 487.

Stock-Cognac

— Medicinal —

szavatolt valódi bor párlat 3669

Camis és Stock

gőzforró telepekből BARCOLA.

Egyedüli Cognac-gőzfőzde, állandó hivatalos vegyi ellenőrzés alatt. : Kapható minden jobb üzletben.

Utánzatoktól óvakodjunk!

Telefon sz. 789. — Telefon sz. 789.

Lakás tisztítási vállalat

Elvállalok parkettás lakások tisztítását és tisztántartását. Ablak, csillár és kilincsek tisztítását. Pelli ablakok felrakását. Szőnyegek és butorok porszívógéppel való tisztítását, irodák, cukrászdák és kávéházak tisztántartását. Tűzelőanyagok lakásba való szállítását. Vidéki munkák gyorsan és pontosan eszközölteinek. 3861

Maradok kiváló tisztelettel

Lovas Károly,

lakás és ablak tisztítási vállalkozó

Mihály-utca 86b. (Saját ház)

Arnátus Lippán.

Értesítetnek, hogy az 1910—11-iki követelményeknek minden tekintetben megfelel a Lippán, a mely felett a középiskolák igazgatója, míg a tanulmányi testület 1—1 tagja gyakorolja; pedig a városi főorvos felügyelete alatt áll. 3046

Évesben csak **korlátolt számú** tanuló, polgári- és elemi-iskolai tanulók mellett.

Értesítetnek, hogy az 1910—11-iki követelményeknek minden tekintetben megfelel a Lippán, a mely felett a középiskolák igazgatója, míg a tanulmányi testület 1—1 tagja gyakorolja; pedig a városi főorvos felügyelete alatt áll. 3046

Évesben csak **korlátolt számú** tanuló, polgári- és elemi-iskolai tanulók mellett.

Körösvölgyi gazdasági kereskedelem és ipari szövetkezet Gurahoncon

Ajánlunk elsőrendű száraz 7 láb hosszú

szőlőkarót

ugyszintén

bükk, cser és gyertyán hasáb és dorongfát

a legjutányosabb árak mellett. — Kivánatra ár-ajánlattal szolgálunk.

Körösvölgyi gazdasági kereskedelem és ipari szövetkezet.

2707